Историко-краеведческая газета
Дрогичинского района

№№ 28-29
июль 2013

Наш край - Загородье

НМУЗЕЙ
ВАЕННА-ГІСТАРЫЧНЫ ІМЯ ДЗ.К. УДОВІКАВА

2
Колонка редактора:
"Наследие ятвягов"

3
"Мій рідный краю!"

3
Находка Адама Мальдиса

4
Вэршыкі военных рокіў

8
Брашевичский "Богогласник"

10
Вірші Васіля Нестерука

14
Пераклады класічных творай

14
Яны даследвалі мясцовыя дыялекты

15
Як стрэлыла "Стрілка"?
Чому до нашого чесу заховаўся у
Бездіжы стародаўні обрад?

16
Палескія загадкі

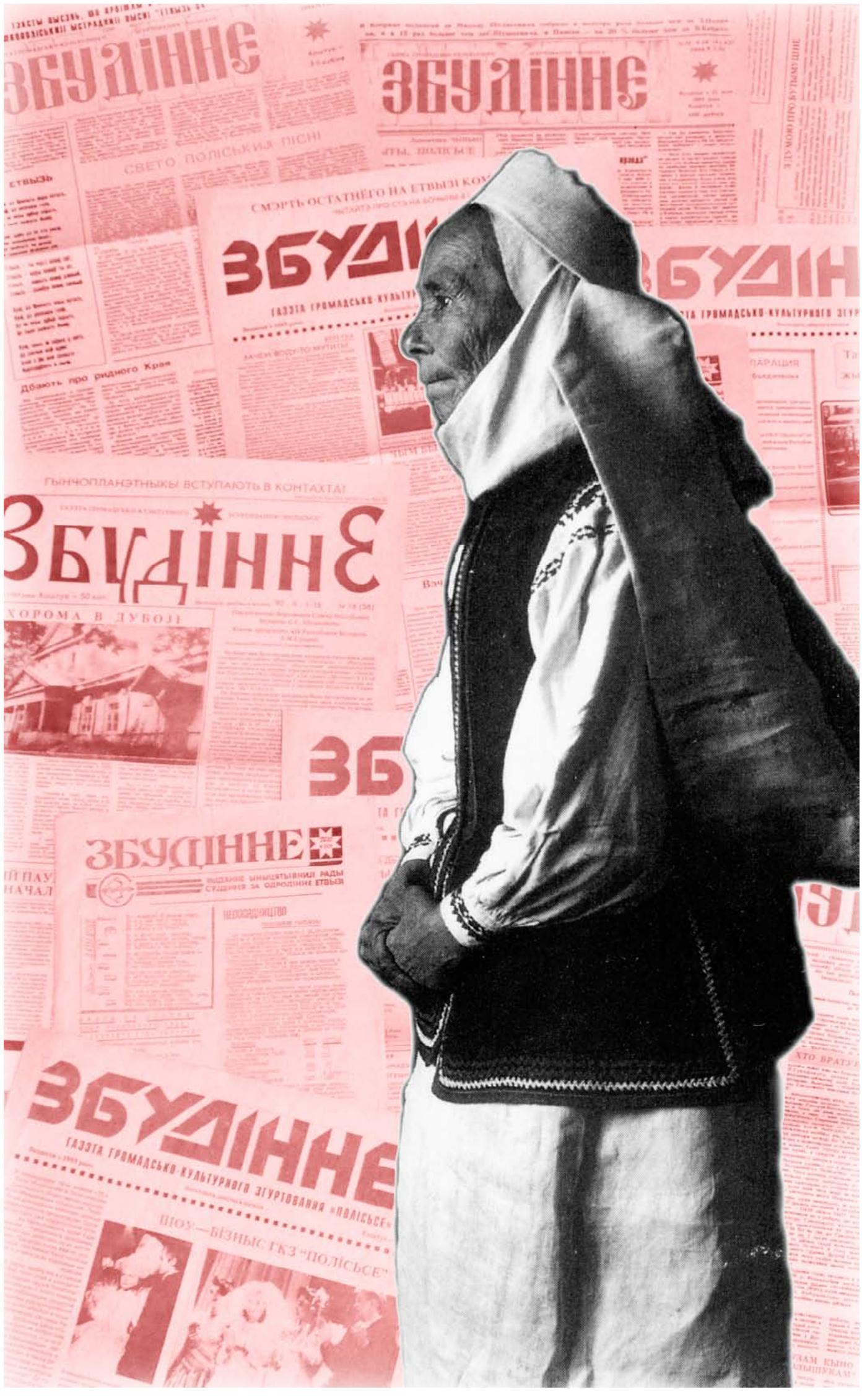

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

НАСЛЕДИЕ ЯТВЯГОВ

В этом номере газеты “Наш Край – Загородье” мне хотелось затронуть одну из самых сложных культурно-просветительских проблем Белорусского Полесья – проблему местного говора (диалекта). Думаю, что предпринятые в советские времена попытки изучить диалекты Полеского этнорегиона и их исследование сыграло свою роль. Накопился богатый материал в архивах Института Культуры Беларуси и Академии наук. Это позволило при подготовке к изданию книг “Память” включить в них разделы, касающиеся языкового наследия наших предков. Такой раздел благодаря кандидату филологических наук Фёдору Климчуку есть и в Дрогичинской книге “Память”.

Именно он настоял на том, чтобы этот материал появился. Хотя процесс изучения местных говорок продолжается и сейчас, в первую очередь студентами Минских университетов. Это радует. Не радует то, что к изучению своего этнокультурного наследия (диалекта) равнодушно относятся в школах. Видимо, учителя ждут ухода в мир иной последнего носителя мовы.

Лично я сам хорошо знаю наш Брашевичский говор. И дома разговариваю на понятном всем местном диалекте. Это в первую очередь является проявлением уважения к людям-носителям этого слова. Дети не должны терять мову своих отцов. А мова – это часть нашей культуры. Исчезновение хоть одной части культуры – очень дорогая потеря. Нужно разрабатывать письменную полесскую мову, хотя это длительный процесс. Хорошо, что активно этим вопросом занимается наш земляк – учёный-лингвист Фёдор Климчук. За последние годы вышло 3 его книги на эту тему: “Евангелие” на западно-полесском говоре, “Переводы из произведений Л.Н. Толстого на диалекты Полесья” и “Традиционная свадьба деревни Симоновичи Дрогичинского района Брестской области”.

Ещё в советское время в 1989 г. поэтом Николаем Шеляговичем была основана региональная газета “Збудинне”, которая выходила на западнополесской (ятвяжской) мове. “Збудинне” было настоящим знаком перестройки и возвращения к своим корням и своей самобытной культуре. На её страницах авторам можно было печатать свои соображения о роли западных полешуков в истории Восточной Европы и влиянии их на исторические события региона. Тираж газеты в 1990-91 гг. колебался от 2700 до 3300 экземляров и печатался в Минске на фабрике “Чырвоная Зорка”. Микола Шелягович являлся редактором этой газеты на протяжении всего времени её существования – вплоть до мая 1995 г.

Что касается самих ятвягов и их истории?

Етвязь - одно из четырёх племён западно-балтийской группы, известное по русским летописям с X века. В польских и немецких исторических источниках рядом с названием “ятвяги” встречается название “судины”. Племя судов упоминает и римский историк Тацит (II в. н.э). Первое же упоминание этнонима “ятвяги” встречается в русско-византийском договоре, подписанном в 944 г. Среди всех послов Руси времён князя Игоря, которые заключили договор с греками, записан “ятвяг Гунарев”, по всей видимости подданный князя Гунара. Есть несколько версий происхождения названия “ятвяги”. Одни считают что это литовское слово, другие – что древне прусское. Но на мой взгляд, самое приемлимое происхождение от древнерусского слова “ято” – стадо, маса.

Что касается расселения ятвягов, то здесь единого мнения у исследователей нет. Наиболее подходящий вариант, что они занимали территорию от среднего Нёмана до реки Западный Буг.

Мова на которой говорили ятвяги была переходной между балтскими и славянскими. Но ближе всего по произношению и терминологии относилась к прусской.

Летописи сохранили для нас имена некоторых ятвяжских князей: Анкад, Зеброви, Нэрби,Минтэль, Пестило, Сколанд, Стегут, Стейкинт, Шурпа, Шутра, Юндзиль и др. Интересным является и описание быта этого племени. Жили они в небольших деревнях, возле которых ставили деревянные укрепления для защиты от врагов. Основным занятием была охота, рыбалка и земледелие. Многие ятвяги служили наёмниками в дружинах польских, литовских и киевских князей.

Они часто упоминаются в летописях в XI – XIII вв., так как совместно с литовскими князьями вели войны. Последним упоминанием в летописях о ятвягах было их участие в 1260 г. в восстании против крестоносцев. Однако в 1283 г. крестоносцы подавили восстание и захватили земли ятвягов. Часть этого народа была уничтожена, а остальную выселили в западную часть Сомбии. Там они прожили до конца XVI в. Спасаясь от преследовани последний ятвяжский князь Скурдо привёл тех соплеменников, которые не хотели жить в неволе, на Полесье, где были пока свободные, но труднопроходимые и заболоченные земли. На них они и осели со своей мовой и культурой.

Исследователи считают ятвягов гордым и свободолюбивым народом, который сражался с врагом и получил славу воинственного. Они на протяжении многих столетий сражались за своё право жить на земле, вызывая этим самым уважение окружающих народов.

Не исчезли на всегда следы ятвяогов. Их сейчас можно найти. Благодаря стараниям польских археологов, которые организовали несколько экспедиций, сегодня нам известны интересные материалы по их истории. Безусловно в дальнейшей работе по изучению прошлого нужны исследования и публикации их результатов. Историю можно написать только с помощью изучения документов и артефактов.

Директор военно-исторического музея
Сергей Граник

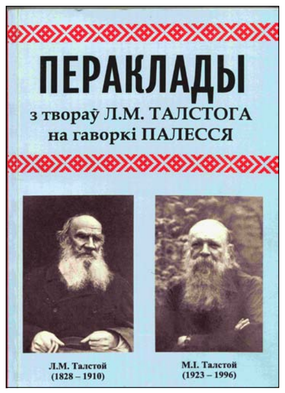

Это стихотворение мне рассказал мой дядя (1924г.р.) Алексей Степанович Млынчк. Всю свою нелёгкую жизнь он прожил в деревне Брашевичи. На мой вопрос откуда это стихотворение, он ответил, что его научил этому его отец (мой дед). Автор неизвестен. Просто это народное творчество и элемент поэзии на местном говоре. Жаль, что многое другое не удалось нам сохранить, а стоило.

Сергей Граник

Мій рідны краю!

Тут ручэй тыче блізэнько
Б’е з зімлі крынэця.
Поблізу тут, з сылом сусіднім,
Болотына- ростяжнэця!

І ны тількі на Вылэкдынь
Сонце вранці грае.
Тут на рідній мові пісню
Солювэй співае.

Тут колэсь мі батько,
зымэльку орав.
Просо в ранку сіяў
і волыв ганяв.
Раз в войну страшэньку
з голоду умыраў,
Но з батькіўшчыны рідный
ныкудэ ны втыкаў.

Тут колэсь старэнька матэ,
Нызабуть ныколэ.
Сустрыкала з войнэ брата,
А мынэ со школэ.

Тут колэсь я шэ малэнькім
Водэў коня пастэ.
Вычурамэ з бахурамэ
Бігаў грушкэ крастэ.

Тут колэсь у старэи хаті
Пахло хлібом, квасом,
Хоть бувало і біз хліба,
І быз квасу часом.

Тут у нас такэі зорі,
Тут так жіто грае.
Шо не могу рассказатэ.
Слыв такіх нымае.

Тут всэ гарнэ, мэлэ, любэ.
Скажу без сорому.
Рідны край, та рідну мову
Нэ віддам нікуму!

Находка Адама Мальдиса

Много интересного и неисследованного до конца хранят архивы. Мы ведь знаем, что огромное количество документов относящихся к истории ВКЛ находятся в России, Польше, Германии, Швеции и даже в Украине. Их предстоит ещё изучить учёным-историкам. Возможно, и представление наше о прошлом тогда изменится.

Что касается Государственного Архива Украины во Львове, то, на мой взгляд, там хранится огромное количество документов, рассказывающих об истории Волыни и приграничных с ней территорий ВКЛ. Там и были найдены сборники стихов, собранные монахами Базилианского ордена в XVIII и начале XIX веков на нашей территории. Ведь центр базилиан находился в Торокани, и они давали местному населению не только религиозные знания, но и светское образование с применением самых последних открытий.

Стихи во львовском архиве и были исследованы белорусским историком и этнографом Адамом Мальдисом в 1976 г. По его словам, они принадлежали неизвестному автору и были на местном диалекте, том, на котором вели богослужение в униатских церквах на Кобринщине. Читайте, и многое Вам станет понятно из нашего далёкого прошлого. Народ был носителем культуры и хранил её.

Исследуя местный диалект, можно сделать вывод, что это была мова одного из славянских племён, возможно загадочных Ятвягов, которая практически без изменений сохранилась и дошла до нашего времени. На этом диалекте продолжают говорить в наших сёлах и раённых центрах. Практически всё культурно-этнографическое наследие связано с ним. Песни, поговорки, байки, предания звучат на том языке, на котором говорили и думали наши предки.

Полесские говорки не раз исследовали и особенно в период создания книг “Память” в начале 90-х гг. прошлого века. Результатом явилось включение их в книги как культурное наследие местного населения. Это уже хорошо. Получается, что диалект существует без правописания и правил. Те, кто что-то пишет на местном языке видимо делают это интуитивно Главной же особенностью является и то, что диалект отличается даже в соседних деревнях расположенных в одном районе. Поэтому есть Брашевичский, Бездежский, Мотольский, Радостовский и т.д. метные диалекты.

Сергей Крушина

Адам Мальдис

Ах, шчасце біднэ, злое!
Крушыш, печаліш ты сэрца мое
І сам я ны знаю. Што мыні чыніці,
Жыніціся лі мыні, холостым лі быці
Взявші богату , буде укоряты.
Убогую взявші, нечэм снабдеватэ.
Розумна ны дасть і слова сказатэ,
Дурную жэ стыдно людям показатэ.
Поійшов бы в солдаты – ныма сылы
Там потрыбно йі, і ны мало.
Рушніцу носіці мыні ны прыстало,
А так жытэ в міры – о то нашэ діло!

***

Озырнувся я назад,
Ны горэть лі мій посад:
Калэна моя,малэна моя!
Ны быжэть лі дід за мною
Ны трасэ лі бородою.
Калэна моя,малэна моя!

Национальный исторический архив Украины во Львове

ВЭРШЫКІ ВОЕННЫХ РОКІЎ

Василий Гарапучик родился в 1922 г. в крестьянской семье в д. Салово Дрогичинского повета Полесского воеводства Польши. С 7 лет пошёл учиться в польскую школу, которую окончил в 1936 г. В период учёбы помогал родителям по хозяйству. В 1936 г. поступил учиться в Дрогичинскую семилетнюю школу. Размещалась она там, где сейчас находится РОО. Окончил учёбу в 1939 г. и получил свидетельство о семилетнем образовании. Все предметы в семилетке изучал на польском языке.

В сентябре 1939 г. Западные районы Беларуси были включены в состав БССР. Необходимо было создавать новую систему образования. Польские учителя выехали или были арестованы НКВД. Поэтому советское руководство Дрогичинского района решило привлечь местные кадры для работы в школах. В первую очередь приглашали тех, кто имел семилетнее польское образование.

1 февраля 1940 г. в Дрогичине открылись шестимесячные учительские курсы. На эти курсы Василий Петрович и поступил.

В конце июля учёба завершилась и всем слушателям были вручены свидетельства. Так Василий Гарапучик стал учителем начальной советской школы. Направление получил в Переспенскую начальную школу где работал до войны.

Во время войны окупационные власти создали свою систему образования. Потребовали всем учителям зарегистрироваться и написать заявление о приёме на работу. Для них в м. Антополь были организованы курсы переподготовки. На эти курсы попал и Василий Петрович. С 1941 г. работал учителем в Бездежской и Заклетенской начальных школах. В начале 1943 г.его перевели в Саловскую школу. Это был последний год работы в условиях оккупации.

В 1944 г. после освобождения района от оккупантов возникла нехватка учительских кадров и Василия Петровича освобождают от призыва на фронт и направляют учителем в Саловскую школу. В тэтой школе и проработал он учителем географии до ухода на пенсию в 1982 г. К сожалению Василия Петровича уже нет с нами, но то, что он написал, осталось.

Як ты хоч любытыся -
Любэ нашэго.
Він тут будэ жэтэ,
І будэ робэтэ.
Мадьяр тэбэ любыть,
І добрэ голубыть,
І вэльмэ ласкае,
І шчось тэбэ пытае.

З гэтыі любві
Ны будэ добра.
Тылькі твоі матыры
Сліз поў выдра

1943 р. д. Салово

***

Вечоринка

Це було недавно
Не вчора, а сёгодні
Третього місяца
І шеснадцятого дня
Цей день був ясний
І сонце свитило
Всі бджілкі літали
Аж медом пахніло
Цей запах небувалий
Почула й жінка
Которя проживае
Тут, ох разом з бджілкой.
Ну думае вона
Як завечоріе
То піду на вечорки
Де запах маніе.
З великої ради
Хап за потасідку
Прибигае до хати
І кличе сусідку.
Сусідка жінка гарна
І не тороплива
Сіла й двивае
Роскладае свої прадива.
Но цій не седиться
Іі б'е все в плече
А в неі з радосці
Аж слиня з рта тече.
Аж вже договорились
І взявшись під ручки
Підскакуючи прогинком
Побігли як дочки.
А хлопці як завжди
Мають повідинку
Заходять відважно
На цю вечоринку
Недумаючи довго
Садятьсяв круг дуба
Виймают карти
Тай грають собі.
А жінки охочо
Прадуть и прадуть
І кожній мінут
Все воду п'ють.
Тут домохохозяйка,
Дивлячись на цю біду
Каже ім на ухо
"Принесу міду".
Безстидливі жінки
Відказують пильно
«Ну, як ваша ласка
Пані господиню".
Враз домохозяйка
Із прахи встае
Швидко вложила
І хлібом накрила
І вже подае
Першій цій подала
Що найбільш хотіла
І взявши обіруч
Подякуючи сіла
Не довго ждучи
Бо вже й так терпіла
З радістю великою
Попорядку іла.
Була-б усе з'іла-б
Щоб не було гидко
Ох! Тож ще сусідка
І віддала ій швидко.
А ця теж помалу
До дна видобула
А на кінці діла
На хлопців взглянула
А хлопці як знали
Чи ім біг так дав
"Слава вам жінки»
Як один мовляв.
«Не в ганьбу це буде
Що меду поіли
А в користь душі вашоі
Ім всі відповіли.
Наівшись досита
Перестали спати
А голови вгору
Почали держати
І дивлячись струнко
Відна - відній в очі
Підсміхуючись – гуділи
До самій півночи.
А коли вже стали
До хати збиратись
То було ім тяжко
Дуже підниматись
Бо як пан Хмилевський
Мав віс небувалий
Так жінкі від меду
Також такі стали.
Коли йшли до дому
Стали так ступати
Що від стуку стіни
Всі стали трищати
І так розійшлися
Всі спокійно тихо
Ніде не упали
Й неспоткало лихо.
Но потім тількі стрімо
То там, то там, ба-бах!
Но нестрашно стало
Бо мед скрізь запах.
Не буде цим стиду
Вам жінки за те,
А туди де мед е,
То чаще ходіте.
І хлопці і другі
Це кажди бежав
І півень що в цей час
Дерся і кричав.

Салово
16.3.1943 р.

***

Поросята

У селі Салові,
Побіч Колістрата,
Там бігають завжди
В траві поросята.
Всі ці поросята
Гарно виглядають,
Пузати й цицати
Круглу форму мають.
Ні кричать ніколи
Ідять все мовчки,
Но за ними часто
Слидять всі вовчки.
І той що на заході
Від них собі мешкае.
І той що на Північний
Захід, дорогу мае.
А той, що на півночи
Найліпше бажае.
Бо дивиться і злиться
Аж очі вирячае.
І як тільки сонце
Вже добре пригріе,
То каждий з вовчаток
За ними дуріе.
Бачать, що гарненьки
Поросятка ходять,
Но цей гарни вигляд
Очей ніяк не зводять.
Бажае з них каждий
Поросятко мати,
Но ще план не добрий
Не знають як взяти.
Аж нарешті, швидко
Підбигають до их,
Хватають іх тут же
Без ніяких лих.
Це буває часто
У підвечор темний
Щоб ніхто не бачив
Як бере, нікчемний.
Нарешті ведуть іх
Кули-то далей
Мабудь для вигоди,
Чи іди милей.
На це ніхто не може
Відказати нам,
Коли вовк захопить
Поросятко вам.
Знаім, що не будуть
Вони вже нечиі.
Коли вже попало
У зубы вовчиі.
Я вже бачив тільки
Як між краем хати,
Йде в північчі темній
Собі віддихати.
А що він з ним зробив там
Чи з'ів, чи де покинув,
Це діло е його
Лиш би сам не згинув.

Салово
1.5.1943 р.

***

О це! Мами
В час, коли всі Волошки, Надя, Катя і старая всяк выдумляли на Нюру і намовили мою мать, що б мене одбыла од неі, а любив котору з іх. Я маме написав такой верш.

Чы знаете Вы Ганночку
Гарненьку мою?
На неі мама сердиться
А я іі люблю.
Вона така чорнесенька
Все тіло наче "сніг"
І руки ій зграбнесеньки
А ноги краще всіх.
Обличча ій малесенька
Но гарненка, скажіть!
Лиш часом злости повна,
Но то не хибить ниц.
Яка весёла Ганночка!
Як мні ій не любіть?
То б'еться свею ручкою
А то бушуе вшить.
Коли привабиш Ганночку,
То зверне очки вшить.
Приемно ее слухати
Як вона говорить.
Одним Вона ничогенька
Сказати вам не в сміх,
Що коли я зустрінуся
Вона стидиться всіх.
Но більше ані словечка
На неі не скажу,
Бо е у справді вірненька.
Казати це можу.
Вона ж зусіми добренько
Живе на світі тим.
Я думаю що каждий це
Півторить слов моим.
Я думаю що мамонька
Закриплить мисль цію.
Не станиш больше сердитись
На миленьку мою.
Бо це що кажуть людоньки
Не правда е – Бігма.
Повірте, що не дармо то
Клянуся мамо я.
Вони не там щоб правду Вам
Сказати, а на сміх,
І щоб покинув Ганночку,
А любив дочок іх.
Но це мні тяжко мамочко
Покинуть – не можу,
Бо Біг іі призначив мні.
Вам правду всю скажу.
І доки буду житы я
В землі ще тут своій,
Ніхто одбить нездолее
Од Ганночки моій.

Салово
25.5.1943 р.

***

Любились мы, кохались ми
Як треба, добре знаю.
Но як теперь любов наша?
Я сам себе питаю.
Чи коли йду доріжкою,
Чи спатоньки лягаю
Я все- то любімая
Себе все сам питаю.
Настав якийсь то час для нас,
Що Біг то тільки знае,
І нікому спокий не дасть,
А тільки розганяе.
І мавши я в очах все то,
Що е тепер сказати
Не можу я ніколи то,
Тебе все сам спитати.
А почему спитати я
Нияк не можу тебе?
Я думаю що знаеш ти,
Коли спитаеш себе.
І я подумав, що мы живем
Як море, десь. Ах! Знаю.
В чужеі дальній стороні
В чужим та смутнім краю.
Біда кругом спостигла нас
Всю молодь- молодую,
Но пережить поможе Біг
І першу... і шестую...
Тим духом я не падаю,
Що треба забувати,
А навпаки роздумав я
Хоч пісьма то писати.
Пісьмо – то тоже говор
Хоч не так тоби и міло
На час такий – досить то,
Шоб нас не разлучило.
Мні можна знаю і другім
Путьом то діло мати.
Прийти до родні твоі
Шо в міленькоі хати.
Но знаеш, то напевно все
Модячі поговірки,
Що хто у войну любиться
То дурень вовіки.
Не хочу я, щоб каждий мні,
Тим з мене насмихався.
Хай кажуть ліпш, росстався я,
Но ліш би не росстався.
Хай кажуть: «Не люблю Тебе.
Не ходить вже до неі!".
Но я любіть вовік буду
Не хочу я другеі.
І так щоб дурня люде мне
Не тикали все очно,
Я хочу то усе свое
Вести с Тобой заочно.
То так не буде ані хто
На нас, а ниц казати.
А нам ще ліпше буде то,
Любов такую мати.
Затим о цей без слова то
Ми можем передати.
А в нім усе все, а все
Усе ми можем знати.
А коли час цей проживем,
Як кажуть "ниц не стане."
То тоді разом заживем,
Як тільки мир настане.
І всі слова о ці моі
То вірні: я клянуся.
Щоб Біг мене за то скарав
Коли змучу, Ганнуся.
То правда з сторони от тій.
Хто то напевно знае,
Хто в тяжкій час любитися
От тільки починае.
Но я з ником не згожусь.
Хто б мні не говорив.
Бо як жеж мні разходитися
Як я тебе любив.
Любов то цінна річ мені,
Бо все я в ній страдаю.
А тут выходить, що я іі
Забувати маю.
О не! Зробити я того
Не можу признаюся.
Не знаю, як откажет ти
Любімая Ганнуся.
Бо я не в тим то цель диржав
Щоб тільки полюбитись.
А в тим щоб гарно нам було
І любо потім зжитись.
А раз споткав нас час такий,
Що трудно? Трудно стало.
То треба пережити все
О те, що тут настало.
І так, щоб знати мні усе.
Щоб правду вірну мати,
То я подумав от таке
Письмо те написати.
Бо я не сплю, а думаю,
Як ти живеш там в хати.
І як то діло наше йде
Все хочеться мні знати.
І як ти жизнь ведеш свою
Вкруг рідненький хати.
Чи весело, чи смутненько,
Чи так, що й не вгадати,
І як тепер коханне наше,
Чи Ти ще сохраняеш?
Чи може вже закинула
І Біг, де іі маеш.
Піші усе гэто тобі.
От тут упоминаю
Ты серденька пиши мені
От сердень питаю.
Прошу моя ты Нюрочко
Пиши мні все открито.
І прамо аж от серденька
Що е? А що забыто?
Не стидся Ти в тим Нюрочко,
Що гарно не напишиш.
Пиши открыто просто мні
Тим мене ты утішиш.
Пиши в тим самим зошиті
От краю и до краю.
Но Нюра не мути ти ниц
Що часто в мислі маю.
На тим свое кратке пісьмо
Я прямо так кончаю.
І жизні много много літ,
Любімая желаю.

Салово 7.1.44
Любящий твой.

В час от 1.9.43 г. до 15.9. когда молодёжи настав трудний час, что даже никто не соберался а, каждий седел в своей хате пережидая либо дожидая лучшего времени. А некоторые даже ганяясь как опуганой звер, по лесам або полям.

ВЭРШЫКІ ВОЕННЫХ РОКІЎ

***

Віру в час майбутний
Так як каждий з вас,
А чи буду жити липш?
Лиш Біг знае наш.
Но як кажуть люди
Треба так казать:
"Що я буду жыти
А не помирать".
Тим личу, що правда
Так і треба жить.
Весело, уміло
Про смерть не тужить.
Чи то хто у дома,
Чи то в чужим краю?
Я жизненные мислі
Оце такі маю.
Якось перебудем
Всі ці недостатки.
Будем знову жити
Коло мами татки.
І збиремось разом
До однеі хати,
Щоб один другому,
Що прожив сказати.

Дай то мні Владико
Час той ще дождать.
Щоб всім своім хлопцам
Міг оце сказать.
Як вам там жилося,
В чужій стороні?
Що нового в вас е?
Розкажіте Вы мне.
Певно Воні тоже
Будуть все питать,
Що нового в Вас е?
Ми теж хочем знать.
Трудно мені буде
Все ім россказать.
Я собі подумав
Треба записать.
І все так подробно
Хлопці Вам пишу,
Ні одного факта
Я Вас не лишу.
Більше поживете,
То взнаете все.
На перший початок
Вам хватить і те.

От часу коли всі
Віте од'їзджали,
Ми новостей много
В каждий хаті мали.
Но все описати,
Не хватить бумагі,
Пишу, що писав я
В графі свій, увагі!
У місяці серпні
Після Вас ще довго
Побрали на працю
Одногодкив много.
Потим після того
Накази писали,
Но якось нікого
Більше не забрали.
Було раз що всі вже
Всумкі все вложили.
Аж приходить вістка
Число одложили.
І так разів зотри
Все десь откладали,
А потім, так Біг дав
Що й позабували.
Аж на конець Вася
Надя і іх батю
Закінчыли выізд
В Германію на працю.
Більше після того
Нас вже нечипили,
І виізд на працю
На той рік закрили.

Всім хлопцям весело
До тих пор жилося,
Що неділя танци
Аж з плечей лилося.
Коли дерев листя
Зжовкли, поспадали,
Навраз всі ми хлопці
З тоски засихали.
От тих пор не вийти
На село – де там
Не в купу зобратись,
Не зобачить дам.
Каждий жізнь проводить
Як півень в ночі
Грае, чи спивае
Сам, на свій печі.
Но і там не певний,
Седить собі грае.
Говор в ушах здасться
От! От смерть хватае.
І як удасць хтосьця,
Скаче кожны з печі.
Бо шчэ прэдуть гостти
Хавайся десь в ночі.
Чого? Цо не дивно
Вам тут всімпризнатися.
Тому, щоб от смерти
Напрясний спасатися.
Щоб поспати певно
В гілля де стулившись.
Не втікать раненько
Ще живим збудившися.
Часом попадало
Що в ночі не спиш.
І в день як шальоний,
На запрычу млиш.
За тиждень як дерво
Мохом заростеш
Де весело жила
Кровопійна вош.

Тут же в село наше
В колону по пари
Прибувае військо
Назвою "мадьяри».
І бачимо трудно
Не спасешся так.
Стали привекати
До своіхнових хат.
Живеш з іми тиждень
Живеш з іми два
І бачим не так то,
Погана братва.
Вони нас ничеплять
Вони нас неб'ють,
А дивчат та люблять
Прамо санки гнуть.
Дают ім цукеркі
Дньом і опівноч.
Щолкають без меркі
Що ж ты більше хоч!!!
Всіх нас уже к чорту
Дывкэ посилають,
А мадяра прамо
Всього обнимають.

Повиймали плаття
З куфров, з земних ям.
Пудри, дикалони
Мазило к губам.
Стало село наше
Такіх не найті.
Рухі на вулицях
Неможна пройти.
Вбрание дивчата
Надев пальто з плюша,
Ходять, спацерують
Пока быз капелюша.
Вбори всі будьнонки
Кинули на піч.
Носять но святонки
Чи то день, чи ніч.
І от хати в хату
Ходять на совет.
Которого любити?
А якого нет?
Котрій ліпш цилуе
Палінкидае.
Той, що в дом заходить
Чи той хто конфети мае?
І ще, от такий
Ми почули мови
Правильно і точно
Це такиі слови:
-"Де твій зари робить?
А де твій пошов?
Мій холера другу мае
І туда пишов".
Но вона з мадьяром,
Тут іі споткаю
Потом я іі сучку
За гето облаю.
Кажда вже холера
Собі захватила.
І ни треба лізти
До чийогось діла-
І так як зайдуться
Спорать до повсмерти.
Що як коли вчуеш
Можна з сміху вмерти.

А тепер почуйте
Як вони любились.
І в любовію свею
Тоже чебурились.
Люблять тиждень Мишу
А два дні Слободу
І все перед іми
Видумляли моду.
Лаковие тухлі
На сажень каблук.
На шие «корали»
Може двадцать штук.
Щоки то от краски
Здаля аж блишчать.
Бровы то хоч сажой
Злёгка почорнять.
Волосы повыти
В мандулятний кльош
Щою ти тоді глянув
То кинув бы грош.
Вишитая ковта
Все на красний цвет.
А на левой ручке
«Золотий» браслет.
Юбка шерстяная
В складки поперед.
Словно ходить так же
Как шляхецкий род.
Нам неразришали
І пальцем приткнутися,
Но конечно наши
З гетого сміються.
От нарочно пальцем
Де то приспособлять
Тут одразу от що
І в глаза заробляють.
Та пошов ти к чорту.
Іди сам к чертям.
Чорт свиню облае
Щей дасть по рогам.
От признакі наших
"Підлітків" дивчат,
Котори любили
Мадярскіх солдат.

Однажди мадярам
Приходить приказ
Щоб тут же за два дні
Виехать од нас.
І наши дивчата
Зменилися вміг
Як були чирвони
То стали як сніг.
Нам цікаво стало
Що з іми вже буде.
Як будуть прощатись
"Високиі" люде.
Чи так як у справді
У культурних странах.
Чи так як у наших
На смешках, обманах.
Оце е ны простая
Ім буде розлука
Шесть месяцов знавшись
Тыпар просто мука.
І у той же вечір
Коли од'їжджати
Заходим ми хлопці
До прощальний хати.

Хата невеличка
З бляшаной трубою,
Коло хати песик
З кудлатой шерстею.
І бачим, що кажда
Із своім в куточку.
І так сільно плачуть
Як матір по дочке.
Ми вже одвернулись
Чы бачым, чыне бачим.
Курім і співаем,
Хто под бубень скаче.
Аж уже стемніло
Так що ніч темна.
І що ми не бачим

Кажда в тим певна.
І давай чолкатись,
Плакать і тужить
Каже нам цей хлопець
Которі там седить.
«Ми і сами чуем,
Хоч тут шум і крик,
Хоч мадяр танцюе,
І бзичить там смик».
Нам ще було ліпше
Підслухати іх.
Бо низнають хто де
Тепер із своіх.

Аж нарешті світло
Показалось нам.
Всем цікаво стало,
Що робится там.
Музикэ ни стало
Більше вже іграть,
Тому, що до хати
Входить рідна мать.
Тоже засмутилася
Що зять од'їзджае.
Голову спустила
І щось подумляе.
Подиходить до дочки
Каже щось в ушко.
Тоже сюд-туд гикне
Прамо аж смешно.
Браскае бутилкой
Щось соржуе, кришить.
Дочку заплакану
Все голубить, тішить.
Нам вона ж нирада
Неглядить ніяк.
А всім просто в очі
Каже слова так:
«Що вите вже хлопці
Тепер мовча сидите.
Насмешніки быстолковэ
Девчат забырыте.
Нема чого вам вже
Все тут посмихатись.
Можете панове
З хати забиратись».
Ми і ще нарочно
Шморгаем носами,
Щоб помоч плакати
Дивочыми голосами.
А вони то стогнуть,
Гикають і проче.
А потом. Ой!Ой!
І закриють очі.
Ми як но побачим
От такиі справи.
Заривем! Мадяры!
Чуть не розтерзали.
І всі на нас стали
Всяк уже казати,
Так що по ниволи
Йти мусили з хати.
Вийшовши ми бачим
Самогон нлывае.
Теща своего зятя
До його саджае.
Дочки ривуть точно
Вовки за горою.
Ламнуть з жалю руки
Коси рвуть порою.
Що там було далі,
Ми уже не знаем.
Звернули тай просто
До хати шагаем.
Не було б нам диво,
Навить людюм всім.
Коли з мадярами дывчата,
Не знались зусім.
Не було б нам диво,
Навить людюм сміху.
Коли нетулили б
Собі душу іху.
Не було б нам диво,
Що б то розум мали.
По мадярскій своры
Зусім не плакали.
Не було б нам диво,
Коли б всі сказали:
«Щоб ніхто з нас нигди,
Мадяр не «чмокали».
Не було б нам диво,
Що б голову мали.
Мадярское тіло
Тай необнимали.

Добре було б плакать
Обнимать того,
Що любив бы тебе
Із села свого.
Добре так робити
Із хлопцем своім,
Тим що подумляла б
Що був бы моім.
Добре було б тоже,
Вбиратись, пудритись,
Коли свій же хлопець
Хотів бы любитись.
І ніхто ни слова
Ниц би не сказав.
Бо такиі справи
Каждий в жизні мав.

Чим нас пониважив
Ваш о такі знак.
Як мадяр поіхав
Вбрыкаліся так.
Сподніці пачісни
Старенький кожух,
Ковта портяная,
Порваный фартух.
Ни чим абсалютно
Ми ліш тільки взнали,
Що выте мадярив
Ліпш за нас кохали.
Фурману ще ліпше,
Коли баба з воза.
Він і другу знайде
Хоч коло "Мороза".
Шкода що ви тоже,
Не іхали в рай,
В гарну іхню жизню,
У мадярскій край.
А то так любились
Як в світі не чути,
І всіх вас лишили
Коло нас ще бути?
І тепер як лис де,
Вміе прилизатись.
Так з нашим вам больно?
Хочеться познатись?
Не! Оце ніколи
Вам у нас невдастя.
Продовжайте далі
Шукать того щастья.
Вбирайтеся далі
Хто в село тут наше.
Прійде, щоб глянуть
На обличча ваше.
Застилайте койки

Василий Гарапучик с учениками школы д. Салово. 1950-е гг.

Гарным одеялом
Тай любітесь собі.
З дальним чужепаном.
Побачимо шо хто-то
Судьбу одгадае.
Тая що іх любить?
Чи зусім незнае?
Покаже нам жизня,
Як живы ми будем,
Де мы робим добре,
А де завше блудим.

Сказать тепер хочем,
Хай кажда це знае:
"Судьба добрий дівки
Усё свойго чекае».
Так що ми не взаді
Як вам всім здасться.
Не робіть так більше,
Бо извеніть придется.
Не заслужиш слави
Ти на цілий світ,
Що далеко выйдеш,
Ще в п'ятнадцать літ.
А всі вам чужыі
І матері ваші,
Скажуть вам пророччі
О це! Слова наші:
"Не славітся дівка,
Шо замуж виходит,
У село чужое,
І за чужим ходить».
А у справді естя
Вона в нас последня.
Коли пошла замуж
За хлопца з-под Ведня.
Добриі дивчата
В себе розбираються.
А всі розбродящи
Тольки чужи знають.

Можу ще нимного
Вам всім доказать.
Коли шляхи добри
Ви хочете знать.
Погану корову
Свойму не продать,
Чужому купцови
Можна тільки здать.
Недобра собака
На свойго все лае.
Злодия чужого
Даже некусае.
Стало быть дивчатам
Судьба така есть.
Ім туда дорога
І на віки честь!
Памяті я свеі
Решив записать,
Щоб що коли бачив,
Я міг розсказать.
І як хто признае
Шлях правельний іх.
Хай і ниц некаже
На дитей своіх.
Хто нипожилае
Дитини своій,
Хай йому послужить
Оцей приклад мій!!!

Вам напевно всім тут
Хочеться узнати,
Хто чужих все хоче
Любіть і кохати.
На це треба всього
Ліш одна хвилина.
Отказать без стиду,
А це – Каторина.
До неі прыстала
Оце така пачка.
Люба, и Маруся
Шаболова дочка.
Були ще й другиі,
Що крохи любилися,
Но вони не так то,
Вже больно гордилися.
З іх Маня і Ганя
Прекрасна Ярина
Настя Кортюкова
І Шпоркова Ніна.
Іхни то, хоч мами
Не хотіли знати.
Щоб мадяр хотів щось
Дочці написати.
А их то,і мати
Ліпш за іх плакали,
Бігали з бумажкой
Щоб щось написали.

Салово
25.2.1944 г.

Работала с рукописью
главный хранитель фондов
военно-исторического музея
Наталья Федосюк

Униатская церковь в д. Брашевичи. Рисунок Н. Орды

Брашевичский «Богогласник»

Наш Военно-исторический музей им. Удовикова занимается научной работой и исследованиями прошлого. Совсем недавно нам удалось найти интересную информацию о наследии униатского периода истории наших предков.

О том, что для нас это вещь уникальная, я понял сразу. Интересным является и то, что найденные записанные в Брашевичах религиозные стихи и песни на нашем местном Западно-Полесском говоре не оставили равнодушными даже представителей православного духовенства. Народность в религиозных песнопениях была характерной для униатского периода нашей истории. Ведь богослужения в униатских храмах проводились на местном языке, понятном прихожанам. Эта церковь действительно была народной. Благодаря тому, что была Уния, воскресло в XIX веке в наших краях православие по Московскому обряду. Указом Российского Императора в 1839 г. Уния была ликвидирована и все униаты были переведены в православие. Народ долгое время не хотел принимать ставшее уже чуждым ему православие. Униатские храмы, ставшие вмиг православными, оставались пустые. На воскресные службы народ загоняли насильно, иногда и с применением солдат. Местный полесский говор значительно отличался от того языка, на котором начали вести богослужения присланные из России попы. Как пишут историки на протяжении нескольких десятилетий дети оставались не крещёнными, молодые не венчанными, а покойники не отпетыми. Так народ сопротивлялся русификации и навязыванию православия. Это хорошо видно при исследовании донесений в царской полиции, относящихся к тому периоду истории Северо-Западных земель Российской Империи.

Только после жестокого подавления Национально-освободительного восстания 1863-64 гг. и репрессий в отношении униатского и католического духовенства, шляхты и магнатов ситуация начала меняться в пользу православия. Униатская церковь была незаслуженно очернена. Вот как пишет М.М. Демьянович об этом в № 4 «Литовские епархиальные ведомости» за 1892 г.

«Прошло пятьдесят лет со времени уничтожения Унии в нашем крае. Уже возмужало поколение людей, не знавших Унии. От неё сохранились в народной памяти лишь слабые остатки в виде духовных песней, легенд и т.п., и те постепенно вымирают. Безумно было бы жалеть об этом. Уния была мутным ручьём, насильно вторгшимся в народную русскую жизнь, сложившуюся на началах православия. В эту жизнь она принесла много чуждого, неродного самому духу её, от чего она при содействии просвещённых пастырей должна очиститься. И чем скорее от наносимого зла это очищение завершится, тем скорее исчезнут последние следы Унии, – тем лучше…» Это слова исследователя религиозной ситуации в Северо-Западном крае Российской Империи.

То, что мне удалось найти, является выдающимся памятником литературного народного творчества. Вы и сами в этом убедитесь.

При исследовании материала чётко обозначились следующие направления творчества:

- стихи и песни, пришедшие со стороны и перевёденные на местный диалект

- стихи и песни, рождённые самим народом

- стихи и песни свободно и понятно переведённые с польского языка.

О том, что собой представляла религиозная ситуация на Дрогичинщине в начале XIX в. хорошо охарактеризовали «Литовские епархиальные ведомости» в №4 за 1892 г.: «В самих Брашевичах … был костёл. На расстоянии 5 вёрст в с. Перковичи – другой костёл, немного далее в м. Дрогичин – католический монастырь и т.д. Словом, на расстоянии каких-нибудь 20 вёрст насчитывалось 4 рассадника католицизма и польщизны». Интересным, на мой взгляд, является и происхождение брашевичских стихов. Вот как об этом пишет исследователь М.М. Демьянович в этом же номере Литовских Епархиальных ведомостей:

«На вопрос мой одному певцу, откуда он получил польские песни, он ответил, что от отца, а отец его перенял от других, часто слышал как их «паненки» пели во время процессий вокруг костёла и церкви. И вот 25 лет прошло со времени ликвидации Унии, а песни помнятся и даже перешли от отца к сыну».

Появление в Брашевичах «Богогласника» было обусловлено тем, что в 6 верстах к северо-западу находился известный в своё время Тороканский Богоявленский униатский монастырь, в котором вполне могли жить сами авторы многих песен на местном говоре. В этом материале я проведу лишь некоторые из них, и думаю, что этого будет достаточно для того, чтобы понять историческую ценность и значимость того, что мы нашли для нашего края.

Про смэрть

Уже соньце на заходы, спаты нэ ложуся,
До сповзды нэ готовый, Богу нэ молюся.
Кажуть людэ, що я умру, а я хочу жыты.
Покуль жыты на сїм свїты, мушу зогрышїты.
Есця у мэнэ срібро, злото, там тое ны трэба:
Чтырі дошкэ, зымні трошкэ, спасэнїя з нэба.
Дадуть тобі тэмну труну і смутную ложу.
Нэ дай в грїхах умэртэ, о муй мїцный Боже!
Як зазвоньять во всі звонэ прі
остатнїй годыны
Поклонюся всёму свїту і своюй родыны.

***

Пісні о страстях Хрістовых

1.
Кырыз поле шїрокое,
Кырыз море глыбокое -
Тудою шла Божа Маты,
Тудою шла Святэнькая.
Судосїла трі Анёлы,
Судосїла тры святыї.
- «Моі-ж выта трі Анёлы,
Моі-ж вытэ трі святыї,
Чі нэ бачїлэ Суса Хрїста,
Суса Хрїста, Сына мого,
Сына мого, Бога свого!»
Одын каже: я нэ бачїв.

Другі каже: я нэ знаю.
Третїй каже: я сам там був.
(Ой! С пятныцї на субботу)
Твого Сына жїды взялы,
Жїды взялы, мурдовалы,
Его Святого на крыж вздыбылы,
Ручкі, ножкі прыбывалы
(Обруч на голову натыскалы)
Кров святую пролывалы,
(Хрысту пэнкэ задавалэ)
- «Чї мныго-ж там жїдыв було?»
Сорок жїдыв і чотыры.
Его Святого с крыжа знялы
І в новый груб уклалы.
- «Чі глыбокїй той новый груб?»
«Сорок сажень і чотыры.
Бїлым камэнём прывалылы».
- «Чы вылэкїй той був камэнь?»
«Сорок сажень і чотыры».
Прїшла туды Божа Маты,
Прїшла туды святэнькая.
К крыжу пала, заплакала,
Пану Богу поклун дала.
-«Ты ж, білы камэнь. Ты ж скотыся,
А новый груб растворыся.
Ісус Хрістос из мэртвых встань,
Із мэртвых встань і Хрістом стань!»
І білі камэнь отктывся,
І новый гроб растворывся:
Ісус Хрістос із мэртвых встав,
Із мэртвых встав і Хрістом став.
Стала-ж вона заклыкаты:
- «Пэтро-Павле», подай ключі,
«Подай ключі лютрації:
«Выпущу душы збавлэныі,
«Выпущу душі жїдывськії,
«Жїдывськії – нэвірськії».
Хвала –ж Тобі, Ісусе Хрістэ,
Хвала Тобі, муцный Боже,
Що нас отбыв і отворів
І нам Царство сотворів.

2.
Ой! Кэріз поле да шірокое
Езу-ж муй, Езу, да шірокое.
Ой! Кэріз море да глыбокое
Езу-ж муй, Езу, да глыбокое.
Ходыла, будыла панна Марія,
Ой! Шукаючі Божого Сына.
Ох! Судосыла тры жыдовыны.
-«Ох! Моі-ж вытэ тры жыдовынэ,
«Чі нэ бачылэ Сына моёго?»
Ой! Одын каже , що я нэ бачів,
А другій каже, што я забачів,
А третій каже, що я сам там був.
Ой! Нашы прэдкі ёго мордовалы
Замурдовавшиі ёго похавалы.
Похавалы-ж ёго на высокіх горах.
Ох! На тэх горах дрэво наросло,
А з того дрэва крыжі рублёны.
Ох! А з тых крыжів костёл ставлёны.
А в тум костёлы трі гробы лэжіть.
А в паршому гробі ён свентый лыжіть,
А в другому гробі –Панна Марія,
А в третюм гробі Сын Божій лыжіть.
Над ёным свентым свеча горэть,
Над Марыею Анёлы пілы,
Над Сыном Божым ружа зацвыла,
Свічі горілы, - свїт освытылы,
Анёлы пілы,- світ звэсэлылэ,
Ружа зацвыла,- вэсэло стало,
А з таі ружэ вылытыв пташок,
Полынув же вїн просто до нэба.
Ох! Там же ёго да затрымалы,
А затрымавші, ёго роспыталы,
Ох! Роспытавші, да всі уклякнулы,
Ох! Уклякнувші, пацерь змовылы,-
Пацерь до нэба, - і нам тое треба,
І буты трэба і жєты, Бога хвалыты.
Езу – ж, муй Езу, Бога хвалыты.

***

Пісня про закохану

Прыїхала дівонька з костёлу,
Пытается «Батынька, чі в дому»?
–«Дому я дітятко, дому я,-
Для тэбэ мэд і выно готую».
-«Нэ гнївайся батыньку,
Що мы так забувалысь:
Нэ было ксендза в дома,-
Іздыв ксёндз до Львова
Пшеныцю продаватэ,
Ключі коваты,
Цэрковку одмыкаты
І нам молодым шлюб даватэ.

***

Стїх о Св. Дороті

Ой шла Свента Дорота
Крузъ крулевскія ворота,
Судосыв еі ясный круль:
-«Куды-ж ты, ідэш, Дорота,
Крыз крулевскія ворота?»
-«Еще відай, круль одын,
Що, на мэнэ поглядыв».
Всадыв Дороту круль в тэмныцю,
А сам поїхав на войныцю.
Сыдыть Дорота в тымныці,-
Ны чыкае круля з войныці.
Сыдыть Дорота двадцать літ,
А такі круля з войны ніт.
Сыдыть Дорута в тымныці,
Прыїзжае круль з войныці.
«Отчынітэ слугі ворота:
Чы жіва наша Дорота?»
«Як жіва круле. Як жіва,-
Пышнійша стала як булла».
«Нэ вірно слугі служїлы:
Нащо доруту жївылы?»
« Нэ мы Дороту жївылы,
«Ой жївыв, круле Господь Бог,
Труйця Святая едэна.
Свенту Дороту жївыла».
-«Кажу слугам голію варыты,
Туды Дороту всадыты».
Свента Дорота в голію вступала,
Пышніша стала, як булла.
-«Кажу слугам шкла набэтэ,
По шклу Дороту водытэ».
Дорота на шкло ступала,
За ею свента кров капала.
«Подайта, слугі меча острэго,
Стяту голову быстрэго!»
Еще слугі меча нэ подалы,-
Свенту Дороту до нэба взялы.
Свента Дорота в нэбі раюе
Нам вічнэ мїсце шїхуе,
А пану крулю пэкло готуе.

По всей видимости, это переделка на местный язык польского стихотворения, правда, с некоторым сокращением. В соответствующей польской песне король делает Дороте брачное предложение и получает отказ, что послужило причиною заключения её в темницу. Король уходит на войну, а Дорота радуется, что его убьют. Причиной страданий Дороты в местном варианте послужил грубый ответ её на совершенно невинное заигрывание короля.

***

Стїх о мучанїке Боболе

Свентый Андрею, свентый Боболїю,
Давай нам рады в своюм вінограды,
-«Рад бы я, давать, но нэ моя воля,-
Самого Творца ще і господа Бога.
Который чоловїк з вэчэра працюе,
На завтрэшнїй дэнь его Бог жалуе.
(Голосонькі буллы, аж ныжкі помнїлы
Наїхалы казацы, усэж сваволны,
Заганялы за пальцы смоляныі спыцы.
Прїїхав казак, старшїй атаманэць,-
Выйняв зылзоньку (язык). Кырыз потылыньку.
«Заснув я смачно, що всїм людям значно.
Нэмножко успав. Сто вусїмдесят літ.
(Краммінь рубайтэ, а мэнэ выймайтэ)
Цэркву робытэ, мэнэ встановытэ.
Вставтэ муй трунок в пыньську на прыстолі
І з овсюль будуть людкі прыбуваты:
О счасці і нэсчасці Баболю всякому казаты.
Мушу казатэ каждому.
(«Хоч я і нэвдалый - абы в Божей хвалы»)

Это стихотворение о езуите Андрее Баболя, который проповедовал католическую веру на территории Кобринского уезда. Был убит казаками в м. Янов в 1657 г. Стих о нём является памятником настойчивости в распространении христианства.

В честь мученника за веру Анжея Баболя в Беларуси, Украине и Польше названы костёлы. Решением Синода Римской католической церкви более 150 лет назад Анжей Бабля был канонизирован в святые. Сейчас его мощи хранятся в костёле Францисканцев, что находится в Пинске.

Директор военно-исторического музея
Сергей Граник

Анжей Боболя

ВІРШІ ВАСІЛЯ НЕСТЕРУКА

Народився 14 січня 1952року на хуторі біля села Свекличі, яке недалеко від містечка Антопіль, що на Берестейщині, у звичайній селянский сем'і. У своіх батьків я був першою дітиною, але в сем'і дванадцятим ідаком. Сем'я була хоч і дуже веліка, але на рідкость дружна, весела та співуча. Потім, як мені було уже сім років, батькі переіхали в Антопіль. Коли мені минулось 11 років, довелось допомогати мамі по господарці і доглядати живність, і полоти, і копати, і всяку господарчу справу робити. Навучався в Антопольский середний школі, по закінченні которої подовжив учобу в Пружанскому сільскогосподарчому технікумі, де набув спеціальність агронома. Навучаючісь захоплювався спортом, художньою самодіяльністю і ведомо ж спробовав писать вірші (хто ж не пише іх в 17-18 літ), але ж друковати не наважвався. Потім відслужив у збройних силах, з тягом часу, після зволення прысвоєно звання офіцера запасу. Працьовав у різних голінах народної господарки. Віршамэ займаться хутко охота пройшла, просто не було часу (работа, дома, господарка).

Знов писати почав після того, як трапила в руки газета "Збудинне", прочитав надруковані там вірші і здалося мні, що моі не гірше. Написав. Надруковали. Так и з'явілаася потреба писати. Друковався нашій районній газеті, а таксамо у "Збудинні", "Голосу Берестейщині", "Берестейским краю". Записувався на радійо, телебаченні, тако ж вірші були надруковани в книзі антологіі "До тебе, світе", яка вийшла у світ дякуючи Украінскому центру духовної культури у 2003 роцці.

Пишу у основному на мові, яку вбрав в себе ще з молоком матері (але пишу і на беларускій мові, не гребую і російскою). Щоб донести рідну мову до широкого кола грамадства, приймав участь у різних фестивалях, виступав з народним колективом "Звони Полісся", "Вясёлыя суседзі", яки працюють при Антопольскому Будику культури. Писав де яки сценарии "Звонам Полісся",, бо був у витоків його створення. Пишу переважно байки. Чому байки? Не відаю – може тому, що увесь мій рід весёлий та пісенній, де хороший жарт – з'ява звичайна. Як у нас кажуть: "Курі по роду чубати" – от же я на свій рід і вдався.

З 2012 року отпрацьовавши 43 роки, вийшов на відпочинок, тоб то на пенсію. Займаюся домашньою господаркою.

САМ СЕБЕ ХАЙ І РЯТУЭ

Тёща вибралась під свято
До сусіднього села
Навістити свого зятя,
Бо давно там не була.
І пішла. А тут в селові
Біля крайньоі хатини
Пес зустрів іі здорови
Якось цепа з себе зкинув.
Злющий, гавче, зуби шкірить
З яду очі аж блищать,
Піднялася повсть на шкіри,
Готов тітку розірвать.
Зобачили гэто діти
Та бігом до хати
- Дядічку, хутчий бежіте
Бабу Маню ратувати.
Перестрів іі собака,
Злий-презлий, щей бреше,
Покусае небораку.
- Кого вкусить? Тещу?
Я його не відпускав, -
Зять дітюм толкуе, -
Сам зірвався, сам напав,
Сам себе хай і рятуэ.

***

ВІДАЙ СКІЛЬКИ ПИТИ

Йшов кліштарем, шов каліка,
Хтось добряче п'яний,
Хміль і скинув чоловіка
У свіженьку яму.
Кільки часу пролежав
В холодній могилі,
Очомався трошки, встав
Напруживши жили.
Що ж то робиця такое,
Куда йти не знаю,
Навокол стоіть стеною
Земниця сирая.
Врешті сів серед могили
Та давай кричати:
- Відченіти, люди мили,
Я хочу дохати!
Треба ж статися, так само,
Хтось не менч п'яніший
Йшов хиставшись миж кряжами,
Почув і ходу стишив.
Наблизився він до ями
Тай остановився,
Як в середину заглянув,
Аж перехристився:
-Боже правий, Боже святий, -
Став собі шептати.
А із ями голос: - Брате,
Я хочу дохати.
Вдома жінка, діток двое,
Визволь мене брате.
З верху: - Думав би про тое
Поки ще вмирати.
Спав би ліпше в домовині,
Нащо роскопався,
Бач який ти, бісув сину
Й смерті не злякався.
Зайшов коли до могэлэ
Там і зоставайся,
Бо ніхто ще і ніколи
Звідтіль не вертався.
Так що спи спокійно милий,
Ти ж меня послухай,
Заривайсь знов в могилу,
Земля тобі пухом.
...
Байку пишуть що б навчати
Як на світі жити,
Що б в могилу не трапляти,
Відай скільки пити.

***

ТРИ БАЖАННІ

Під Новий рік бувае чудо,
Варт тіки дуже побачыти,
З дітинства що про тое люди
З дітячих казок стали знати,
Лиш фея поведе рукою
Чи стукне Дід Мороз клюкою.
До діви староі Параськи,
Що на краю села жила,
Та чоловічоі не знала ласки,
Фея під Новий рік зайшла.
Седіла кіля груби та,
Й в приполи гладила кота.
- Парасько, - добра фея мовить,
Мні три бажанні загадай.
І в-мить по тому буде слову,
Ну що мовчиш? Давай жадай.
В Параськи йокнуло в грудьох,
Невже й справди воно так буде?
Часу нема тепер на роздум,
Хай золотою стане груба
Це перше, що прийшло на розум,
Та впало у Параськи з губ.
Фея лиш повила рукою
І груба стала золотою.
Ажно підскочила Параська
Від нечеканості такоі
Зроби, каже, тепер, будь ласка,
Щоб стала знов я молодою.
А та рукою раз махнула
І в молоденьку обернула.
В зеркало глядь, ах моя нянька,
Глядить з дзеркала Божа стать,
Гарнесенька та чепурненька,
Що і пером не описать.
Мо сницця все, мо я заснула,
Параська ще себей вщипнула.
Раз щасця йде у руки саме,
Зроби з кота мні чоловіка,
Щоб був хорошій, ще з усамі,
Щоб він кохав мене до віку.
І гето мні зробить не важко,
Хай буде чоловік тобі, будь ласка.
Й заміст кота в хатэ чоловік по-встав,
Параську ніжно обнимае,
Шептать ій про кохання став
А потім у ій питаэ:
-Тепер шкодуіш певно мила,
Що колись ленчувать мене носила.
...
Байка то, а в ій ведомо
Е наука, вам варт знати,
Не робіть того нікому,
Чого собі не хочеш мати.
Щоб не сталося потом
Як у Параськи із котом.

***

Совина причина
Диво в лісі наробилось
Гуде птаство дрібне,
В гнезді сови народилось
Ніщо непотрібне.
І лагодний вітрик віе,
Щось не все тут гладко,
Сова під собою гріе
Чорне воронятко.

Замишався старий Совуч,
Та в жінки питаэ
Чи то часом не байстрюк?
В чом причина тая?
Жінка, Сова молодая,
На розум спритна і говірку
Чоловіку й отвічае:
-Ти що, перебрав горілки?
За тобою, мій Совук,
Я живу як за стыною!
Ото ж звідки той байстрюк,
Що ти, та Господь з тобою!
Всюди я, мій подобень
Там лічу де й ти літаіш,
Ти одну навить удень
Із гнездечка не пускаіш.
Пам'ятаіш, мій коханий,
До тебе Ворон прилітав,
Ото ж, певно, він поганий
Нам іэчко і підкинув.
Совучок, мій любий, разом
Треба нам у кучці жити,
А як стрінеш ту заразу,
Добре і варт його побити.
Старий дурень і повірив
В небелицю тую
-Пробач, каже, - що розгнівав
Тебе молодую.
...
Чоловикам раю знати
Совину причину,
Щоб не прийшлось годувати
Чужую дитину.
Коли ж ти старий гуляка
Молоденьку взяв дружину,
То гляди, бо вороняка
Іічко в гнездечко й підкине.

***

СМЕРТЬ ТА ГОРІЛКА

До діда з бабою у хату
Смерть раз постукалась була,
Убравшися у біли лати,
З косою ржавою прийшла.
А дід та баба люди мили,
Раз хтось постукав, то й впустили.
Не повитавшися зайшла,
Костлявимі руками потирае,
Хату очима обвила,
Й до діда гетак промовляе:
-Ну що, дідусь, прийшла пора
Прибрати кости із двора.
-Ну що ж, по-твойму нехай буде,
Баба розмову почала,
Та ти вперид як добри люди,
Сядь повечерять до стола,
Та побалакай трошки з нами,
Стари ж бо ми, й живемо сами.
Присіла смерть, а баба шпарко
На стіл ківбаску подала,
І хліба, і гірка, і шкварку,
З коморі й сала принесла.
А дід потиху з лави встав
Й бутель з горілкою достав.
Смерть потяглась було по шкварку,
А дід хутенько, аж за край
Налиту в руки дав ій чарку :
-Вперід горілки покуштай.
Смерть випила, гірілочка пойшла,
А дід вже й другу до стола.
До сала руку протягаэ
Чи то берецця за ківбаску,
А дід і знов ій наливаэ,
Та просить: - Випей ще будь ласка.
Смерть пидпила, співати почине,
А дід і ще ій підливае.
Не буду більше, бувай жэ дід,
Піду до доми, я вже «готова»,
А дід і каже: - На послід,
Ще треба чарка оглобльова.
Смерть уже круть,
смерть уже й верть
А напилася смерть у смерть.
Туманом очі вже заслало,
І гнуцця не тримають ноги:
-Усім привет, - ще смерть сказала
Пішла і впала за порогом.
Лежить, у горлі ніщо сперло,
Дыхнула раз-другій і вмерла.
Хочу сказать заміст морали,
Як хоч від смерти відкупитись,
Подовжить що б житьтя надалій,
Горілки смерті дай напитись,
Горілка, ж бо то річ такая,
Що і над смертьтю владу маэ.

***

СМОКОВНИЦЯ

Смоковниця в саду стояла,
Ягід нибі води у хмарі,
Під сонцем благородна доспівала,
Схиливши голля від тяжару.
До неі різних птах влікае сила,
Із ранку аж до вечора летіли.
Шпачки та горобці у голлі копошились,
То щебетали, то тихесенько седіли.
Здаецця гарно в тім садку,
Привесьоло під сонечком
живецця,
Бо як почуіш у тому кутку,
Без конця птахів пісня льлецця.
От тиждень пролитів, а мо і два,
І раптом тихо в садку стало,
Десь птахів згинула братва,
Лиш вітрем голле коліхало.
Причину ліпше й не казать,
Не смокву птахи звеселяли,
А пересталиы вжи літать
Тоді як геть всю обдзьовбали.
...
Як маіш ти і мед, і пиво,
Я хочу вам про то сказати,
Рідні тоді велика сила.
А опустіе стіл і згине рід із хати.

***

Ти на небі, мамо
Тещу провідать Микола
На кліштар преплівся,
Сказав: - Лежи собі колом,
Ще й перехристився.
Як зумів пребрав могилу,
Тещи в землю дулю ткнув,
«Отче наш» сказав кріз силу,
Тай додому повернув.
Іде тихо розважаэ,
Врешті біс пребрав нуду,
Раптом, як на тое лихо,
Птушка справила нужду.
Поцілила той шматок
На голову прямо,
Очі вверх узняв зятьок:
-Ти на небі, мамо?

Оженився
Убери й пень
Буде подобень
(Народна поговірка)

Галю замуж узяв Костя,
Одгуло весілля в хаті,
Розийшлися уже гости,
Молодим пора йти спати.
Пішла Галя тай умылась,
Всі прекраси зняла,
Як до Кості повернулась,
Кості гитько стало.
-Ти ж була і гарна й пишна,
Яка кралічка була
Боже правий, чудо вийшло,
Де ж тая краса й зникла!
Ніс тичить як морковина,
Очі кругли би у жаби,
На щоках і лбу морщини,
Натуральна Яга-Баба.
І на другий день Галину
До хірурга він веде,
Взяв за руку, як дитину,
Щоб не вирвалась ніде.
-Дохтор, милий, - просить Костя,
Треба пластіку зробить,
Підкоротчати чуть носа,
Підлатать, а де підшить.
Бідолага ажно плаче:
-Я іі був так кохав,
Що за пудрою не бачив,
Яку малпу в жінкі взяв.
Дохтор довго розглядав
-Що ж я можу тут зробить?
І подумавші додав:
-Ну хиба що хвіст пришить.

***

ЯК ГЛЯДІТИ

Нек за крадіж, а може за розбій,
Мишко пряменько в суд попав.
Його обвинувачвав Пантелій
В тому, що гроші той украв.
Суддя у Миші питати став:
-Що думав ти як гвалт чинив,
Чи справди гроши ты забрав.
Куді ж ты іх бандыт подив?
На що Мишко судді сказав:
-Не злодій я, яка з того моя вина,
Пантелий сам мни гроши дав,
Бо він був пьяны од віна..
І суд прісуд виносить свій,
За те, що гроші своі віддав,
Сам виноватий Пантелій,
Бо Мішко в пьянку ны вступав
Віну свою він ны прызнав.

***

Правда одна на світі е
Від правди ніде людюм дітись
Не важно, що за нею повстае,
А важно на іі як подивитись.

***

РУЖА

В саду у вэсну ружа зацвіла,
Теплу і сонцю горделивая раділа,
Найкраща миж других квиток була,
Хоч і колюче голле вона міла.
До неі прилитали часто пчолы,
Козявкэ разнэ з ею гралысь,
Чмелів тако ж було доволы,
Усі нэктаром об'едалысь.
День-другий пролетів, і цвіт опав,
І ружа бідна в миг опала,
Козявок тых як чорт злызав,
Іх нова квітка собі взяла.
...
Ця баічка тобі, дивчина мила,
Поки весна твоіх годків – гуляй,
Спаде краса й тебе покине
Хлопчівська плем'я, так і знай.

***

ЗОЛОТА РИБКА

Колись давным-давно в'юн
Рибчиною був зовсім не такою,
Як зари, був він пригожун,
Виблискував в воді лускою,
Тому що наш звичайний в'юн,
Рибчиною тоді був золотою.
І плавав би щасливий у воді,
На волі в сажолці гайсав,
Та треба ж статися беді,
Чоловікуку він в сачок попав.
Кругі пішли аж по воді,
Пішчав, крутэвся ій трэпетав.
Сіяе на сонці золота луска,
Чолоаику ажно вочі коле,
І просить в'юн: -Достань з сачка,
Та відпустіть мене на волю,
Тоби віддячусь, я сповна,
Як що зостануся живым.
Рыбак схопив его за хвост
Погладивши тяжолою рукою:
-Ну що ж, красуне золота,
Пливи собі, Господь з тобою.
І відпустив, а золота луска
Осталась на руках обоіх.
В'юн в миг сховався під водою,
Та ліг тихесенько на дно,
Більш не виблискуе лускою
Його тому і не видно,
Що став рибчиною простою
Й на дні живе уже давно.
Мораль тут браце такова:
Рибалка е у нас така,
Господарі приймуть і за стіл посадять,
Вина дадуть, що тиі "добрякі".
Вони й порадять і погладять,
А з хате вэпруть без луски.

***

ПІДХАЛІМИ

Лисиця, з другою лисою
На іменінах десь були,
Та п'яні стежиною лісною
Додоми увечорі ішли.
І так як всі, воны з собою
Закуску, водку взялэ і сык.
Ви ж певно знаіте про тое,
Як хміль розв'язуе язык.
-Щоб зари мні, - одна казала,-
Ведмідь дорогою сустрівся,
Тоя йому я б так ребра склала б,
Що він у мене щей просився б.
-А я щоби його спіткала,
То я із нього, раді сміху,
Шкіру поганую б здрала
І голим відпустила б на потіху.
Ведмідь в ту пору об'ідав
І всю почув іх пьяную говірку,
Лисиць ціх він і спіймав,
Обоіх в лапу взяв за шкірку.
-Та вите ж п'яниі обое,-
Ведмідь рикае на лисиць,-
От зари наступлю ногою,

ВІРШІ ВАСІЛЯ НЕСТЕРУКА

І не остане від вас ниць.
-То все ж мы пілі за здоров’я
Ны грых було за вас напіться,
-За все ведміжье поголов’я,
Воно нам буде довго сныться?
Ведмідь наш п’яних не любив,
Сам до спіртного був ныдужий,
Але ж лисиць він відпустив,
Підхалімаж любив бо дуже.
Напроконці мораль сказать хотів
Та не скажу, бо хочу вас спитати.
А як у вас? Богато ведмедів?
Лисиці е? Чи іх богато?

***

Чоловікам на пам’ять
На світі жив собі Пилип,
Стрійненький, гарну моду мав,
До кожноі спідниці лип
І мниго з ким Пилипе спав.
Гуляв собі, гуляв Пилип,
Хоч жінку мав і діток двое,
Та зрештою Пилипе влип,
Бо підчепив собі такоэ…
Не знаю, як вам і сказать,
Таку хворобу, крий нас Боже,
Що й жінці ніяк показать,
І дохтор врятувать не може.
Тепер Пилип сам проживае,
Зркелись його і жінка й діти,
Схуд та змарнів, житьтя згасае
І нікуды йому подітись.
…
Чи мало е таких Пилипув в світі
Що з молоду п’ють та гуляють,
Сем’ю не бережуть, а в стали літа
В самоті вік свій доживають.
В том і научка чоловіку-
Що всіх жінок не перелюбиш,
До всіх спідниць не хватить віку,
А голову свою загубиш.

***

СВИНЯЧА ПОРОДА

Ще полосате, та дурненьке,
Дике порося маленьке,
Осиротіло, так вже стало,
Що від свені воно відстало.
Згубилось, плаче, мать гукае,
А та не чуе, бо пока
Малое гралось одиноко,
З другими вже була дальоко.
Схотіло ести сиротина,
Бо не одна уже година пройшла,
Як мать воно шукае.
І як було б воно, хто знае,
Що б не зустрівся у дорозі
Дуб поросятові-небозі.
Роскішний, пишний й жолудів
Він у себе богато мів.
Пошкодував малое, підкормив
Подумав трошки, ще і приютив.
Наісця поросятко всимь,
Ляже під дубом і поспить.
Чи довго так було, чи мало,
А порося свеньою стало,
І дубові, заміст подяки,
Корінчеки підрила й кореняки,
І геть пішла.
На дубу тому
Більше не вбачить жолудів нікому.

…
Скажіте, люди? А чи ви порою
Не зустрікалися з такою ось
свіньою?
Я думаю і сірід людского роду
Зустріти можна ще свенячую по-
роду.

***

БАТЬКІВСЬКИЙ ПАС

Питае у свого діда внук:
-Скажи дідусю-голубок,
Заходить розум в голову кріз слух,
Чи може більше все ж кріз очі.
Дідусик внука ніжно обийняв,
Поцілував голівку йому,
Тихо всміхнувся і почав
Росказувать про те малому.
-Не знаю, в чому тут причина,
Але ж послухай неборака,
Найбільше розум у дітини
Усе ж заходить через сраку.
-Не може буть, де голова, де гета
сама,
Не бачу зв’язку тут якраз.
-То ж слухай, проверялось те
віками,
І достае – батьківський пас.
Згадай, як воно було, сталось,
Як двійку з школи ти преніс,
Як мать кріз гету саму розуму
всипала,
Відразу бал той і підріс.
А як в сусідній лазив сад,
Та груші в пазусі тягав,
І знов же батько через зад
Розуму в голову вбивав.
Так ны гуманно, -
скаже нехто з вас,
Так жорстко, й годність приніжае
А я скажу,
як не доходить слово – пас
Доволі дійсно розум поднымае.

***

ДІАЛОГ

Говорила мама доні: - Стій,
Ни наравиця мні вигляд твій.
-Ой не трімай мене мамо, ай,
Ліпш піду я погуляю в гай.
-О не підеш моя доню ні,
Як не скажеш всеі правди мні.
-А що хочеш знати, мамо, ти,
Мову про що хочеш завести?
-Люди кажуть і судачать ще,
Що кохаіся давно ти вже.
-Нехай кажуть і судачать хай,
А я піду погуляю в гай.
-Я сказала, що не підеш, ні,
Не в гаёк, не навить у вишні.
-Я скажу усе що хочеш ти,
Тіки рідненька мене пусти.
-Люди бачили як ти, одна,
Миловалася з Іванком до видна.
-Ціловав мине і просив ще дай,
А я губки підставляла, ха.
-Люди бачили в садочку як
Обиймав тебе за стан, босяк.
-Обиймав, і було любо мні,
І я і не боронилась, ні.
-А ще кажуть, що на призьбі, бач,
Розв’язав твій фартушок, сморкач.
-Розв’язався мій мозолик, хай,
Впав з колінок фартушочок, ай!

***

За що ти, тату, войовав,
За разом раз ходив в атаку,
І кров свою ты проливав,
І впотай по забитих плакав?
Житьтя свого не шкодував,
Гуляв зі смертію у жмурки,
Та молоди тіла складав
В могили брацки на пагорках.
Европі, що поклав під ноги,
Своі порядки встанувляв
А сам, додня, до Перемоги,
Ледь що живий дошкандибав.
Здоров’я, молодость віддав,
Дождав війни остатніх стрілув,
Та ще додом не повернув,
Як вже кайдани загріміли.
Сочилась кров ще кріз бінти,
Не зализав ще вітер рани,
А вже примусили ідти
Тебе за крати, у майдани.
Так ліпші роки на війні
Кривью википали з раны,
Та зосталися в майдані,
За кратами, у тобі кайданы.
Прийшла твоя топіро осінь,
Щодня все покидають сили,
І смерть усех солдатув косить,
Кладе захісникув в могили.
Житьтя ти так і не зобачив,
Заможного, про яке мріяв,
За котре у боях горячих
Ти пів Европи пішки міряв.
Чи ж ти за тое войовав,
Що маіш у житьти топіро,
І що ти, тату мій, придбав,
Покривши славою пів міру?

***

РІЗДВО

Веліка радість учинилась,
Як у Святим пісьмі й писалось,
Звезда нова в світ явилась,
Й над Віфліемом стала.
Свята правда там писана,
Що від Бога зробиця,
Нова звезда як устане,
Син Божий уродиця.
Понесли волхви по світі
Нову радість от такую
Спородила дітя святе
Свята Дева в ніч святую.
Не в палатах спородила,
В ясельцях, на сіни.
Не шовками було вкрила
Дева свято сина.
Пеленами сповивала,
Сінцем притрушала,
Славу Богу воспівала,
Голівку схиляла.
А звезда на небі сяе,
Землю всю освищае
Де Боже дітя святая
Дева сповивае.
І добрий люд увесь дивився,
Збулася правдонька святая
Христос родився!
Христос родився!
Рятівник світу в світ ступае!

***

БОГАТИЙ – БІДНИЙ

У нашого Ніконора
(От який то чудний світ)
Була повная комора,
Й підвір’і все як слід.
І родило рясно в полі,
Й худоба плодилась,
Усього було доволі,
Ще й гроші водились.
Ніконора поважають,
Дружбу з ім усяк веде.
Його в куми запрошають,
Б’ють чолом як він іде.
Та лихо веліке сталось,
В Ніконора був пожер.
Анічого не зосталось,
Все отой огонь пожер.
Ще, дякуй Богу, Ніконор
Винис з огню душу й тіло,
Й вже не опознають в упор
Тиі, що ріднитись з ним хотіли.
Рідня, куми, сватки
Його вже й не завважають,
Де були топтани стежки,
Бур’яном все позаростало.
Не даром люди гомонять,
Бо так воно в житті буває,
Поки богат, то брат і сват,
А бідного й з порога прогоняють.

***

КОМПЕНСАЦИЯ

Око за око
Зуб за зуб

Хомина свиння погана
В плоті дирку нек пробила,
В город улізла до Івана,
Та весь стоптала і порила.
Тут не відняти, ни додать,
І в Африці свіння свіньою,
Що можна із свінні спогнать?
Іван почав судитись із Хомою.
Віддав у суд таку заяву:
Свіння, мол, пліт мені пробила,
Вчинила на грядках прояву,
Город стоптала, все порила.
Не буде навить що й зварить.
Прошу розгледить мою справу
І по закону присудить
Компенсацію за потраву.
Суддя заяву прочитав,
Послухав свідків і Хому,
Подумав трошки і сказав:
-Оддай свою свінню йому.
-Свінні, шановній, я не маю,
З весни ще бідна околіла,-
Іван судді так отвічае,
У мене тіки е кобыла.
-Щоб усе було по закону,
Нехай тоді кріз пліт кобыла
В город залізе, й щоб порила
Як слід Хомі його загони.
Іван того і знать не знав,
Що перед тим як суд вершився,

Сала Хома для судді дав,
Ще й до кишені приложився.
Бувають ще таки суди,
Що варто хабор судді дать,
Закон повернуть хоч куди,
А шкоди ні з кого спогнать.

***

ГУСЯЧИЙ МИНИСТР

В одним сели хлопця малоэ
По гулиці гусэй табунчик гнало,
Дарма що босе і дурное,
Бо прожило воно ще мало.
Йому б ще гратись у ляльки,
Воно ж, як кажуть, вже при владі,
Хоч над гусьми, а вжеж таки
Хлопец в номенклатурі, на посаді.
Воно ще хоч жовтки не вбрало,
І в голові ще вітер свище,
Дітя себе уже щитало
І за міністра трохи вище.
Жене табунчик куди схоче,
Його б погодувать в травиці,
А він гусей в воду й хохоче,
А треба напоіть – не дасть водиці.
Кіруе, більше ж ниць не вміе,
А втямив – кіровать, не пупа рвать,
Бувае що гусь лозиною огріе,
Так, що хоч ти лягай вмирать.
Аж пух литить в боки і пір’я,
Аж памороки йдуть по голові,
Так задасць перцю, що повірьте,
Не схочиця уже й щепать траві.
Не раз Бога просили гуси охилити
Іх від кіровців тих проклятих,
Що не дають і горло промочити,
І ситноі травиці пощипати.
…
Веліка сила влада тая,
Чи ж нам дурне хлопця судить,
За те, що те гусей гоняе,
І над гусьми порою кпить.
Гляньте миж людий як бувае,
Чини й начальство як живуть,
Порою і не вміють і не знають,
А пух і пір’я обервуть.

***

КРУК ТА КОНОРЕЙКА

В господі конореечка жила,
В гарненький клеточці в окні
седіла,
Пригарненько спивала і була
Усіми люба і всім мила.
А поруч з нею в хаті жив
Крук, приборканий, горлатий,
Не в клетці він собі седів,
Літав він де хотів по хаті.
Співачці що коли сипнуть
В коритце, трошки подзьовбати,
Та подзьовбе, поп’е чуть-чуть
І ну у кліточці співати.
Крук своім криком уха драв,
Як ести схоче, ну кричати,
І ести всяк йому давав,
Щоб тіки, шельма, став мовчати.
Бувало що і сам щось крав
З стола, хоч і прішив тим тяжко,
Зате наш крук не голодав,
Не те що конорейка-пташко.
Не раз сіділа без еди и водиці,
Хоч співи ухваляли всі у хаті.
Дивились мало що е у коритці,
Ну просто забували дати.
От раз в неділю,
вечером глубоким,
Ніхто згадав, що пташки не чувать.
Не тішить слух, не лащить око,
Мо треба покормить, чи напувать.
У клітку зірк, о лэхонько якое,
Співачка мертва там лыжала.
Бідняга зникла головою,
А ежи так і не дождала.
Горлатих, безсоромних, о тих
круків
Богато де в світі мишкають
Що украде, що возьме криком,
А конорейки з скромності
здихають.

***

Не так тиі вороги
Вже й мішають жити,
Моі людци дороги,
На білому світи.
Як о тиі «добри люди»,
Що тебе витають
І благають тебе всюди,
В гости запрошають.
І порадять, і розсудять,
Роспитають все як слід,
Пошкодують… і осудять,
Ще й висміють на весь світ.
Потім ще о ті «добряги»
Обдеруть як липенку,
В одній свидці бідолагу,
У світ білий викинуть.
Й жалуючи доканають,
Спочить кинуть в домовину,
О тих “добродиив” зграя,
Мов злючинца за провинну.
Добрий був, був та не стало,
Що ж його вже не вернуть,
Страждав, скажуть, він, читаю,
Скажуть, тай руки потруть.
Навить у сирій могилі
Тебе не забудуть,
Не так тиі вороги,
Як «добриі люди».

***

НАУКА

Один раз Гнат гріби збирав,
А може й так гуляв,
Тут справа, вам скажу, в другому,
Тож слухайте. У лісі Гнат
Найшов маленьких вовченят,
Забрав іх і преніс додому.
Так сталося, в той самий час,
Вовчиці не було якраз,
Вона в лугу отару сторожила,
І пальовала двух малих ягнят,
І своіх милих вовченят
Нагодувать, як слід спешила.
Додом вернулась – дома опустіла
І заревла вона й заголосила,
Як всяка мать,
аж ліс озвавсь луною.
Весь рід людський клине,
поносить,
Господню кару в Бога просить,
І вовчи очи залились сльозою.
Озвалась пташка,
що седила на хвоіни:
-Біда твоя тяжка,
лиха прийшла година.
Мні жаль тебе, но все ж послухай,
Скажу усе сусідонько
що бачу й чую,
Ти чим, скажи,
вовчат своіх годуіш?
Від правди ж не сховаіш вуха.
Як ти, топіро, той по тих ягнятах
Горячи сльози льле горотна мати,
Та убиваіця що іх не врятувала,
Хіба ж то діткам не хотілось жити,
А ти житьтя невинне в іх забрала.
Наче бандіт кривавий,
наче злидень,
Вовчатам в ліс присунула на
з’ідень
Дітя чужое, на смертельни муки,
То ж знай,
хто кров чужую проливае,
Біг так дае,
що й на собі того зазанае,
От же й тобі від Господа наука.
Таки вовчиці
і серед людей бувають,
Тяжки прокльони
другим посилають,
І проливают кров і сльози, жах,
Грішать чи мало і того не знають,
Що злидню зло
осподь назад вертае –
Біг платить по твоіх ділах.

***

ПЕРЕБОРЛИВА ДІВКА

Не кидають першого купця
Чи буде другий – не вгадати.
Не завше трапиш на слепця,
Щоб міг йому гниле продати.
Евстафій Рудиковський
1784 – 1851

Гарна дівка Катерина,
Хоч в молодих літах була,
Ну глянуть – дівка що малина,
Як квіточка в саду цвіла.
У неі все було до ладу
І губки, й груди, гнуткий стан.
Дивись хоч спероду, хоч ззаду,
Не вбачиш щоб де був із’ян.
Як поведе бува бровою,
Як оченятьми заморгае,
Хоч ти у воду з головою
Скачи з моста, аж дух займае.
Хлопці, як мухи біля мэду,
Біля Катрусі увивались,
В садочок звали на беседу,
Сватів щотиждня засилали.
Всім Катерина одмовляла,
І молодим, і хто з усами,
Додому хлопців повертала
З насмішкою і з гарбузами.
Мов замуж мні іти ще рано,
Хотілося б ще погулять,
Та і не вам на мене дано
Те право, щоб за себе взять.
Усіх ганьбуе, всіх поносить,
Той кривоногий, той слепий,
В того бородявка під носом,
А той гультай, а той дурний.
В того не мае навить хати,
А в того чуб не так завитий,
А той не був ще у солдатах,
А той занадто уже ситий.
Катрусі вже за тридцать п’ять,
Уся поблякла, вся зов’яла.
Другу весну де дівці взять,
Так вековухою й зосталась.
І женішки вже Катерину
Ганьбують, роки пролетіли,
Уже й на личику морщини,
Уже і коси посивіли.
От же як світ той повернувся,
Всім Катерина скалить зубки,
Хоч би кривенький пригорнувся
До неі, сівоі голубки.
…
Возьміть красуні за науку –
Поки ще свіженький товар,
Чим найхутчій його відайте в руки,
Заліжні ж бо не возять на базар.
Вам ще скажу, моі хороші,
Що смачний борщик при хлібові,
Що той розумній, хто при грошох,
А баба гарна – при дідові.

***

МАЛПА В ДЗЕРКАЛІ

Малпа старая якось лісом йшла,
То ж треба, ніде дзеркало знайшла,
Хтось загубив, в людей таке бувае.
Малпа за нього й на пеньочку
Під древом сіла в холодочку
І дзеркало перед собой тримаэ.
А Божечки ти мій, яка страшная,
Ще й зуби скалить, мов дурная.
А корчиця плутовка як, зараза,
Яка бридка у неі рожа,
Щоб я хоч капельку
була на неі схожа,
Пішла б втопилася б одразу.
На дерві там тихесенько,
в вершині,
Сорока спочивала на голині,
Ій, білобокий, до всього е діло,
Почула мову, би то і не спала,
Злетіла нижій і від сміху чуть не
впала,
Що малпа в зеркало гляділась.
Застрекотала мала і білобока:
-Невже не втямиш
правдоньку як е,
Ти кажеш, рожа там страшна,
Що пригожості там чорт ма,
То ж в дзеркалі лице твое.
І серед нас так ніколи бувае,
Своі зогани чоловік не завважае,
Зато когось знеславити горазд.
То я скажу тим людюм в очи,
Перш, чим когось
знеславить хочеш,
У дзеркало заглянь
хоч в тиждень раз.

***

ЛЯГАЙ ДО ОДНОГО

В голові такоэ стало,
Наче грохаэ обух,
Дуже рано тепер встала,
Пізно ліжа, біля двух.
Пожалілась до Оксани
На своэ здоров’я Рая,
Тая ж розвела руками
Й каже: “От що я пораю,
В мене не болить нічого,
Моя дружко Раю,
Бо щоночі до одного,
Не до двух лягаю.

Работала с рукописью
главный хранитель фондов
военно-исторического музея
Наталья Федосюк

ПЕРАКЛАДЫ КЛАСІЧНЫХ ТВОРАЎ

Творы рускіх пісьменнікаў спрабавалі перакласці ў часы даследванняў на палескія мясцовыя говоркі беларускія мовазнаўцы яшчэ ў савецкія часы. Вашай увазе мы прапануем пераклад невялікага апавядання Льва Талстога "Мужык і конь", які зрабіла супрацоўніца Інстытута літаратуры НАН БССР кандыдат філалагічных навук Алла Кабаковіч у 1980 г. Вось як гэты твор гучыць па-гутаўску. Чытайце і атрымлівайце задавальненне.

Л. М. ТОЛСТОЙ
МУЖЫК І КОБЫЛА

Пойіхав мужык в город по говэс для кобылы. Оно він выйхаў с сыла, ек кобыла його почала ворочатыся назад додому. Мужык вытяв кобылу бычэм. Вона пошла і думае про мужыка: "Куды він, дурынь, мэнэ жынэ; ліпш бы додому". Ны дойіжджеючы до города, мужык бачыть, шо кобылы тежко по каловы, звырнуў на брук, а кобыла вырнэ з бруку. Мужык вытяв бычэм і потягнув кобылу. Вона пошла на брук і думае: "Нашчо він мынэ повырнув на брук, оно копыта обламныш. Тут под ногамэ твэрдо".

Мужык подійіхав до лавкы, купыв говса і пойіхав додому. А ек прыйіхав додому, дав кобылы говса. Кобыла стала йісты і думае: "Якыйі людэ дурныйі! Люблять одно над намы свій розум показуваты, а розуму в йіх мэнч, чым в нас. Про шчо він клопотав? Кудысь йіздыв і пурыв мынэ. Кількі мы йіздылы, а вырнулыся ж додому. Ліпш бы одразу оставатысь нам з йім ўдома; він бы сыдів на пычі, а я йілаб говэс".

А гэта пераклад на гаворку вёскі Імянін урыўка з апавядання Льва Талстога "Гаспадар і парабак" які зрабіла вучаніца 10-га класса Імянінскай СШ Тамара Кайка ў 1978 г.

Л. М. ТОЛСТОЙ
УРЫВАК З РАСКАЗА "ГАСПАДАР І ПАРАБАК"

...Мыкэта бачыв, шо з боку чорнівшого чогоськэ ныслэсь сухэйы продовговатэ лістэ лозэнэ, і за гатого знав шо гато ны ліс, а хата, алэ ша ны хотів говорэтэ. І точно, ны пройіхалэ вонэ ша і дасыті сажынь после рова. Ек напырыд йімэ зачырніло, нгапавно, дарво, і почувся якэйся новый смутный гомон. Мыкэта угадав правільно: гато був ны ліс, а рад вылікіх лозэн, і на йіх ша дась трыпаўся лэст. Лозэнэ, напавно, булэ орбсажанэ по рововэ подвірья. Подйіхавшэ до лозэнэ, якэйы смутно гуділэ на вітровэ, кінь раптом подневся пырэднімэ лапамэ вэшы санок, вэбрався і заднімэ на возвэшынне, повырнув на ліво і пырыстав грузнутэ в сніг по коліна. Гэто була дорога.

- Во і прыйіхалэ, - сказав Мыкэта,- а ны знаю кудэ.

Кінь, ныzабывавшысь пушов по занэсянныйі дорогэ, і ны пройіхалэ вонэ по йыйы сорока сажынь, ек зачырніла рывна полоса пырлаза коло клуні под товсто засэпанню снігом стрыхію, з якайы ны пырыставаючэ сэпався сніг. Промынувшэ клуню, дорога дорога повырнула по вітровэ, і вонэ зайіхалэ в гурбу. Алэ впыроді выднілась вулочка помыж обойымэ хатамэ, так шо, мусыть, гурбу надуло на дорогэ, і трэба було пырыйыхатэ йыйы. Коло крайнёго двора на вывровкэ міцно трыпалысь од вітра розвішанэ замарзшэ латэ: рубашкэ, одна чырвона, одна біла, штанэ, онучэ і спуднэца. Біла рубашка вальмэ міцно рвалась, махаючэ свойымэ рукавамэ.

- Бычыш баба лынэва, або умырае, латэ до тымна ны зобрала,- сказав Мыкэта, дэвлячыся на рубашкэ, шо моталысь...

Яны даследвалі мясцовыя дыялекты

ФЁДАР ДАНІЛАВІЧ КЛІМЧУК

Беларускі вучоны-лінгвіст, кандыдат філалагічных навук (1973). Нарадзіўся 27.2.1935 г. ў в. Сіманавічы Драгічынскага раёна. Вучыўся ў Вулька-Сіманавіцкай пачатковай, Сіманавіцкай сямігадовай і Драгічынскай сярэдняй № 2 школах. У 1954 г. скончыў гістарычнае аддзяленне Пінскага настаўніцкага інстытута. У 1954 – 1965 гг. настаўнічаў у Столінскім і Драгічынскім раёнах. У 1967 г. завочна скончыў Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут. У 1968 – 1971 гг. аспірант Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН Беларусі. З 1971 г. малодшы, а з 1981 г. старшы навуковы супрацоўнік таго ж інстытута. У 1973 г. абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму "Да лінгвагеаграфіі Заходняга Палесся". Аўтар каля 100 навуковых прац. Сярод іх – манаграфія "Гаворкі Заходняга Палесся. Фанетычны нарыс". Праца прысвечана праблеме класіфікацыі гаворак Брэсцка-Пінскага Палесся і сувязям сучаснага дыялектнага члянення гаворак гэтага рэгіёна з фактамі гісторыі. Спецыяльны раздзел прысвечаны апісанню фанетычнай сістэмы чатырох гаворак Драгічыншчыны (вв. Сіманавічы, Заяленне, Папіна, Субаты). Жыве ў Мнску.

ІВАН ІВАНАВІЧ ЛУЧЫЦ-ФЕДАРЭЦ

Беларускі вучоны-славіст, кандыдат філалагічных навук (1973), перакладчык. Нарадзіўся 26.11.1938 г. ў в. Акропна Драгічынскага раёна. Вучыўся ў Бурмацкай пачатковай, затым у СШ № 1 г. Драгічына. У 1960 г. скончыў славянскае аддзяленне філалагічнага факультэта Львоўскага дзяржуніверсітэта імя Івана Франко. У 1960 – 1965 гг. працаваў гідам-перакладчыкам з чэшскай, славацкай і польскай моў у Львоўскім аддзяленні Усесаюзнага акцыянернага таварыства "Інтурыст". З 1965 г. аспірант Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР, пасля супрацоўнік гэтага інстытута. Абараніў кандыдацкую дысертацыю на тэму "Лінгвагеаграфічнае размеркаванне адной з груп лексікі Беларускага Прыпяцкага Палесся (дом і гаспадарчыя будынкі)". Аўтар больш за 50 навуковых прац, сярод якіх манаграфія "Лексіка Палесся ў прасторы і часе" (Мн., "Навука і тэхніка", 1971 г.), "Этымалагічны слоўнік беларускай мовы", тт.2,4 – 8 (Мн., "Навука і тэхніка", 1980, 1988 – 1994 гг.) – у сааўтарстве. Лексіцы Драгічыншчыны прысвечаны яго артыкулы ў лексікаграфічных зборніках "Народнае слова", "Народная лексіка", "Жывое слова", "Народная словатворчасць" і "Жывое народнае слова", якія выходзілі ў выдавецтве "Навука і тэхніка" ў 1976 – 1979 і 1992 г. Жыве ў Мінску.

АЛА КАБАКОВІЧ-ТЫЧЫНА

Беларуская пісьменніца, перакладчыца, кандыдат філалагічных навук Ала Канстанцінаўна Кабаковіч-Тычына нарадзілася 7.3.1943 г. ў в. Гутава Драгічынскага раёна. У 1959 г. з залатым медалём скончыла Гутаўскую сярэднюю школу. У 1964 г. з адзнакай скончыла факультэт журналістыкі Белджяржуніверсітэта. Два гады працавала ў сістэме Дзяржкамітэта БССР па радыёвяшчанні і тэлебачанні. У 1966 – 1971 гг. вучылася ў Літаратурным інстытуце імя Горкага ў Маскве на перакладчыцкім факультэце. Адначасова з вучобай працавала ў рэдакцыі часопіса "Дружба народов", дзе публікавала свае пераклады з беларускай мовы вершаў У. Караткевіча, А. Вярцінскага. З 1971 г. навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук БССР. У 1976 г. абараніла кандыдацкую дысертацыю, выдала кнігі "Паэзія Максіма Багдановіча" (1978), "Беларускі свабодны верш" (1984). Адзін з аўтараў манаграфіі "Паэзія абнаўлення свету" (1981). Пасля смерці (памерла А. К. Кабаковіч-Тычына 11.2.1985 г.) выйшла яе навуковая праца "Фальклорныя і анталагічныя традыцыі ў беларускай паэзіі" (1989). У кнізе выбранага "Пасеянае ўзыдзе" (1991) апублікаваны яе вершы (друкаваліся ў часопісах "Нёман" і "Полымя"), пераклады, шматлікія артыкулы і рэцэнзіі, у якіх даследуецца творчасць М. Танка, Я. Сіпакова, М. Стральцова, Р. Барадуліна, П. Макаля, А. Разанава, Р. Баравіковай.

ЯК СТРЭЛЫЛА "СТРІЛКА"?

Чому до нашого чесу заховаўся у Бэздіжы стародаўні обрад?

Людэ з Бэздіжу уже ны помнять одкіль у іхнёму сылі взяўся той обрад. Шо ж він собою уяўляе? На гэтэ я попробую всім Вам, нашы чытачы, одказаты у гэтому матэрыяловэ, зроблянумы спыцыяльно для газеты "Мій Краю – Загорыдьде", якая ужо нэкількі рік выходіть прі Военно-гісторычным музеёвэ, шчо мэсціцца у Дорогэчыні.

Кожны рік на пэршы дэнь Паскэ у Бэздіжэ на святку бабэ заводять "стрілку", якая ны ек ны односыцца до гэтого света. Но шэ більш уражуе тое, шо батюшкэ месны цэрквэ усігдэ булэ против гэтого, бо ны моглэ язычэскі обрад на Паску подтрыматэ, ді і зварху благочынны понымаў, шо гэто до веры у Бога ны мае а ны екіх односын.

У пэрвые упомынаіця з начала XV ст. як "волость Бэздыж" в складу Здітовской волості, і належыла господарськіі уласності. В 1409 р. вылэкі князю Вытовт оддаў Бэздіжску волость костёлу Матырэ Божыі, шо находывся у Троках. У документах 1517 р. згаданы маёнток Бэздіж, которы буў маёмостю кононіков костёла у Троках. Далый, у 1561 р. він уже становыцця местэчком. Пэрва царква тут упомынаіця в 1622 р. і дэсь тогді була створона рымо-католіцка парафыя.

8.09.1771 р. коло Бэздіжа пройшоў тежкі бій поміж войскамэ гэтьмана Огыньського і войскамэ царского князя Албішова. Маскалі булэ ушчэнт розбэтэ. За свою дрэвню історію сыло шмат разыв горіло і грабылось окупантамэ, та повстанцамэ разых накірункіў.

Стрілка увэсь час проводылась на Паску, после того ек у цэркві одслужать "нешпар" (по быздіжскі вэчэрня служба).

После того ек людэ ў цэркві на усёнышніі похрыстосовалыся на Паску розходылыся по хатам разговлятыся (ілэ мнясо, сало і пылэ, бо піст скінчыўся). Потом поспаўшэ ішлэ у храм на вэчэрню службу. После якаі зноў усі збыралыся на місті (так бэздіжцэ называють плошчу каля цэрквэ), шоб завыстэ "стрілку". Кіровалэ усім обрадом пожылэі бабэ, которэ добрэ відалэ його. Дыля провыдэння бралэ з тоўпэ трох дыток, которым одводылэ ролю зырнеток. Йіх ставылэ так, коб получався трохкутнык. Після гэтого усі, хто тут буў, бралыся за рукэ і почыналэ выстэ наўкіл дытяток-зырняток карогод, якэй нагадваў чы-то змыю, чы-то стрілу. Пры гэтому вонэ співалэ пісьню з словамэ:

Да лыты, лыты, стрілка,
по горах, по долынах,
Да нысы, нысы, стрілка,
да дывоцку красу.
Бо дывоцка краса у мэлі потонае,
У воді вырынае,
Тыхо, тыхо ідэ.
Да лытэ, лытэ стрілка,
по горах, по долынах,
Да нысы, нысы, стрілка,
Да жыноцьку красу.
Бо жыноцка краса ў
смолі потонае, у воді вырынае.
Тыхо, тыхо йдэ.
Да лыты, лыты стрілка,
по горах, по долынах
Да нысы, нысы, стрілка,
паробоцку красу.
Паробоцка краса ў выні
потонае, у воді вырынае,
Тыхо, тыхо йдэ.
Да лыты, лыты стрілка,
по горах, по долынах,
Да нысы, нысы стрілка,
да мужчынску красу.
А мужчынска краса у горілцы потонае,
у воді вырынае,
Тыхо, тыхо йдэ...

После того, ек з пісню провылэ "стрілку" і скончылі карогод на "місцы" почынаіця настоешчэ народнэ гулянне з музыкою, пісьнямэ і танцамэ. Тылько після гэтого бэздіжцы начынають высылэтыся і забовлетыся, бо закінчыўся піст.

Я сам одын раз бачіў як проходыла "стрілка" у Бэздіжы. Нычого особлэвого там ны було. Обрад ек обрад. Но мыні кажыцця, шчо він ны такэй ужо і старэй. Думаю, шчо його прывызлэ сюдэ выдкілься дэсь у концi XIX початку XX вікуў. Про горэ і долэнэ наш народ нычого нэ відаў, да і водэ тут ны булу, шоб ныратэ (вырынатэ). Думаю, шчо бэздэжці, якэі воёвалэ у Царскіі Арміі, прывызлэ обрад з Балкан (Болгарыі), пырыклаўшы на понятну народовэ місцову мову. Там було і выно і горілка і мэло у якому дывоцька краса потонае. Вызывае сомненне і слово паробок. Воно ны нашэ ны одсюль і осталось бэз пырывода. Хто хочэ разобратыся, хай шукае шось подобнэ у балканскіх славян ці у Карпатах.

Гэто моя особіста думка. А выта чытайта і думайта. В обшчым і гато трэба збырыгчы, бо воно вальма цыкавэ для доследчыкув фольклора.

Сіроржа Гранік

ПАЛЕСКІЯ ЗАГАДКІ

Гэтыя загадкі запісаны ўраджэнцам вёскі Сіманавічы Драгічынскага раёна Губарэвічам Дзмітрыем Сцяпанавічам. Некаторыя з іх складзеныя ім самім. Загадкі запісаны на палескай мове.

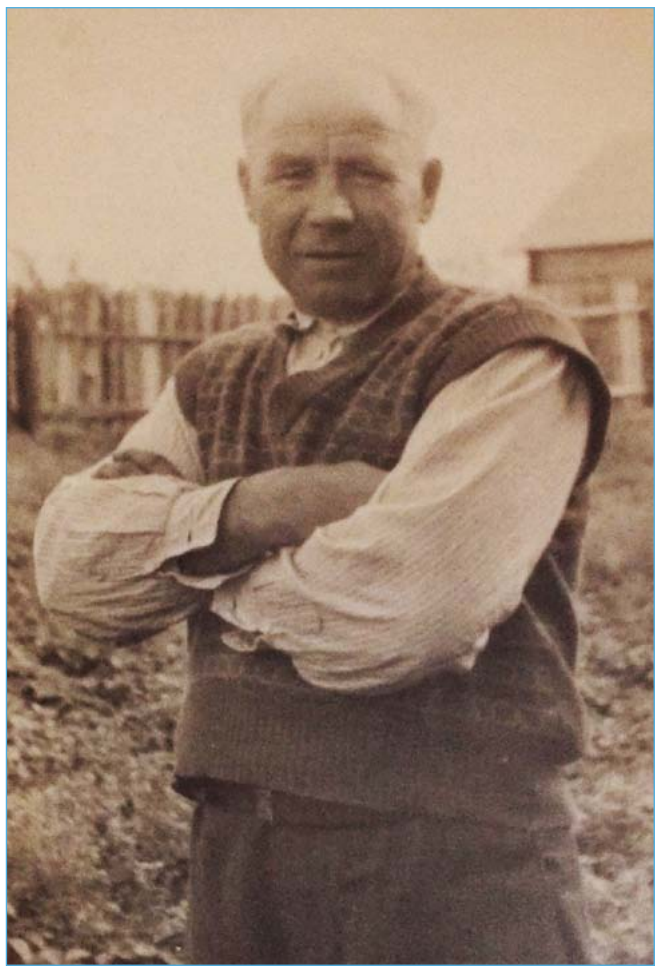

Маё прозвішча Губарэвіч, завуць Віктарам. Нарадзіўся я пры немцах. Зараз жыву ў Берасьці.

Мой бацька, Губарэвіч Дзімітры Сьцяпанавіч, селянін з вёскі Сіманавічы Драгічынскага раёна, 1906-га года народжаньня, у 1962-м годзе запісаў у сшытак для свайго ўнука-школьніка загадкі, якія памятаў. У мае рукі гэты сшытак трапіў толькі праз 50 год амаль выпадкова. Мне адразу ў вочы кінулася, што пераважная большасьць з гэтых загадак – чыста нашыя, палескія. Большасьць з іх я сам ніколі не чуў і не чытаў. Ды і дзе прачытаеш, калі сваёй пісьменнасьці палеская мова, на розных гаворках якой размаўляе некалькі мільёнаў чалавек у Беларусі, Польшчы і Украіне, ня мае. Таму захоўваюцца яны толькі ў памяці народнай, ды многае з гэтага скарбу беспаваротна губляецца. Я трохі апрацаваў гэтыя загадкі ў гаворцы паўночна-загародзкай і аддаю іх тым чытачам з Палесься, якія памятаюць матчыну мову. Да загадак дадаю і адгадкі, бо сучаснаму чалавеку ўжо не ўсё зразумела з тых часоў, калі яны складаліся.

1.Всі ёго люб'ять, а подывяцьця – і зморшчацьця.
2. Одкыну дырвыну, одкыну другу, вывыду жывое, шчо это такое?
3. Вырхом сядаю, на кого – ны знаю, знакомого зустрэчу, хутко зоскочу.
4. Дорогый горшчок, хоть сім дырок мае.
5. Два коні, а чотыры хвосты.
6. Двое стоять, двое лыжать, п'ятый ходыть, шостого водыть.
7. Дэсэть пальцюв, та всі быз пазюрыв.
8. Бочка м'ясная, обруч жылізный.
9. їду, їду - сьліду ныма, рыжу, рыжу – кровы ныма.
10. Жылізный выз вызэ, косьцяшкы тое, шчо прывызуть, сычуть, мокрый Мартын закыдуе.
11. За білым бырызьняком талый брэшэ.
12. Загадаю загадку, достань з роту ягодку, облыжы і назад положы.
13. Заліз баран в волову шкуру.
14. За санкамы, за білым бырызьняком в своїй бырлозі мыдвэдь лыжыть.
15. Звэрху дырка, і знызю дырка, а всэ пожарыть, і чоловіку смачно.
16. Злодэй в клетцы, а інструмэнт на порозі.
17. Врано ходыть на чотырох ногах, вдэнь на двох, а ввэчыры на трох.
18. Білу зымэльку одною рукою орэ і чорнэ сім'я сіе.
19. Зымня біла, сім'я чорнэ, п'ятёро оруть, двое дывляцьця, одынь кіруе.
20. Йдэ старчык, нысэ самоварчык, і кыпыть, і варыцьця, ны выльїцьця і ны пырыжарыцьця.
21. Йшов, йшов, дві дорогы знайшов і в обое пойшов.
22. Йшов я в тыром, зустрывся зо звіром: шысть ныг, дві головы, одынь хвыст, чотырма ногамы йдэ і дві на запас нысэ.
23. Коло прорубы сыдять білы голубы.
24. Стоїть бугор, а на бугру – бор, колысь там жылы зверы, а тыпэр їм туды зачыняны двэры.
25. Кыну крывулыцю чырыз плыт на гулыцю, сокіркы сычуть, а Андрыйцё поворочуе.
26. Кажному трэба, а ныхто сам собі ны робыть.
27. Круглэ, мохнатэ, збоку білэ, а в сырэдыны чорнэ. Як прыйдэ быда, - потычэ вода.
28. Крывулька крывая, а всіх кормыть.
29. Крыл я ны маю, а хутко літаю. Як мынэ выпустыш, то вжэ ны зловыш.
30. Лыжыть колода посырод болота, ны гные і ны сохнэ.
31. Маленькы, круглынькы, до нэба докынэш.
32. Маленькый паробок много робыв, ныколы ны спав, одынь раз заснув і быльш ны прочнувся.
33. Много бырэ, кажуть, на нэбо кладэ, ныкому ны дае, а сам всэ зжырэ.
34. В огні ны горыть і в воді ны тонэ.
35. Ны звір, а мохната, ны кынь, а з вушамы.
36. Повный пывнэць білых говэць.
37. Прыйшов госьць быз вістэй, поїв курочку быз костэй, курочка ціла, госьць сытый.
38. П'ять говэць стожок скубуть, а п'ять по дорыжцы быжать.
39. Двадцять братыв в одну ныч народылысь, а всіх зовуть однаково.
40. П'ять покоюв, одны двэры.
41. Сынынькый клубочок схавався под лубочок.
42. В якым городі жывуть людэ-зазнайкы, шчо пісём ны пышуть ныкому, навэть своїм рыдным?
43. В якым городі людэ довш за всіх сплять?
44. Дэ такый батько жывэ, шчо сын народыться - вын спывае, вмрэ, - вын тожэ спывае?
45. В лісовы жыла - душы ны мала, в хату прыйшла – душу і тіло отрымала.
46. Худый кынь, а всэ гозыро выпыв.
47. Одынь кажэ – ліпш зыма, другый кажэ – ліпш літо, а трэтій кажэ – всэ однаково.
48. Одна маты мае сыныв до двадцаты, а всім однэ мэньне, і всі всёгды встають на роботу разом.
49. Одынь кый в двух пічах горыть.
50. Батько ростом в сажэнь, маты до мэтра, а діты з мызынэць.
51. По гозыру йдэ, йдэ, а до бэрога дойдэ – пропадэ.
52. Полэ ны міранэ, говычкы ны шчытаны, пастух рогатый.
53. Б'ють ціпамы, рыжуть ножамы, за тое ёго так лупцюють, шчо всі ёго любують.
54. Вісыть сыто, ны рукамы звыто.
55. Двое братыв втыкають, а двое догоняють. Поршы ны втычуть, а другы ны догонять.
56. Два конці, два кольці, а посырэдыны гвозьдзь.
57. Жыв собі капітан, сім душ кормыв, вмэр – ныхто ны хороныть. Выкынулы за плыт, - і собакы ны їдять.
58. Круглэ, малое, і всім трэба.
59. Лыжыть – мовчыть, а возьмуть – заплачэ.
60. Маты товстуха, дочка рыжуха, сын-пырыбор выскочыв на двор.
61. Мый брат Панкрат чырыз стыну пройшов і грошы знайшов.
62. В воді родыцьця, в огні выростае, а як в воду попадэ – знов вмырае.
63. Родывся быз рук, быз ныг, рос – робыты ныц ны міг, а по смэрты много поміг.
64. Ны їсьць, ны п'е, оно крыком всэ бырэ.
65. Ны гочэй, ны вушэй, а слыпого водыть.
66. Пуд одным капалюшом чотыры браты жывуть.
67. Крыламы махае, а полытіты ны можэ.
68. Рогатый, а ны бычок, їду бырэ, до людэй нысэ, а сам в вугол ыйдэ.
69. Народывся я в тіні, ны бачыв соньця ны місяця. Добралысь до мынэ людэ, пробылы наскрозь груды, жылізным обручом пудпоразалы і таньцюваты загадалы.
70. Ростэ быз корыня, цьвітэ быз цьвіту, а трэба всёму сьвіту.
71. В чоботах, а головою ходыть.
72. Сів на конь, поїхав в огонь.
73. Встану выжшэй за коня, ляжу ныжшэй за кота.
74. В воді родывся, а воды боїцьця.
75. Вэсь світ кормыть, а сам ны їсьць.

Издатель:

Военно-исторический музей им. Д.К. Удовикова г. Дрогичина, клуб историков "Краевед".

Адрес редакции:
225612, Брестская обл., г.Дрогичин, ул. Ленина, 163. Тел.: 801644-3-14-22;
e-mail: dwhm@tut.by

Газета издается на русском и белорусском языках.
Тираж 200 экземпляров.

Редакция ответственности за правильность изложенных фактов не несет и рукописи не возвращает.

Редколлегия:

Сергей Граник - главный редактор, директор Военно-исторического музея г. Дрогичина;
Олег Яскович - технический редактор;
Наталья Федосюк - главный хранитель фондов Военно-исторического музея г. Дрогичина;
Иван Леончик - фотограф;
Сергей Литвинко - историк-краевед;
Алеся Стасюк - методист Отдела идеологии, культуры и по делам молодёжи Дрогичинского райисполкома.

www.d-museum.by

ОДГАДКЫ

1.Сонцэ. 2.Розпрагчы коня. 3.Шапка. 4.Голова. 5.Постолы. 6.Косякы, двэры, чоловік. 7.Пальчаткы. 8.Палэць з кольцом. 9.Лодка. 10.Ложка, зубы, язык. 11.Язык. 12.Ложка. 13.Шкарпэтка і чобот. 14.Язык. 15.Люлька, шо курать. 16.Язык і зубы. 17.Чоловік. 18.Чоловік пышэ. 19.Бумага, чырніло, пальці, гочы, голова. 20.Чоловік курыть люльку. 21.Нагавыці. 22.Чоловік на коні. 23.Зубы. 24.Голова, косы, вошы. 25.Ложка, зубы, язык. 26.Труна. 27.Гоко. 28. Ложка. 29.Слово. 30.Язык. 31.Гочы. 32.Сэрцэ. 33.Батюшка. 34.Слово. 35.Шапка. 36.Зубы. 37.Грудная дытына. 38.Баба прадэ. 39.Пальці. 40.Пальчаткы. 41.Гочы. 42.Моглыці. 43. Моглыці. 44. Батюшка в цэрквы. 45. Колыска. 46. Ложка. 47. Санкы, выз, кынь. 48. Граблі. 49. Гось на возу. 50.Граблі. 51. Сонцэ. 52.Ніч. 53. Хліб. 54.Павутынне. 55.Хамут. 56.Ножныці. 57.Колёса на возу. 58.Гока. 59.Горшчок. 60.Піч, огонь, дым. 61.Бурав. 62.Сыль. 63.Хліб. 64.Звонок. 65.Кый. 66.Стыл. 67.Млын. 68.Рогач. 69.Жорна. 70.Вода. 71.Гвозьдзь. 72.Горшчок. 73.Радуга. 74.Сыль. 75.Плуг.

Матэрыял падрыхтаваў Сяргей Літвінка